

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hónap 2 k. 40 f.

HERDELTÉSEK:
 4-hasábos példát sor egyezer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.

Nyitókér példát sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyen-
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL

Aradi Nyomda Részvé-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22.
 TELEFON-SZÁM: 161.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szerda, március 31.

Mai számunk főbb közleményei:

- Wekerle a külügyi helyzetről.
- Arad és az önálló bank.
- Panaszkodó szocialisták.
- A bank és a fuzió.
- Létszámemelés előtt.
- Hog a szerb trón.
- Kettős eljegyzés Justh Gyula családjában.
- György királyfi pongyolában.
- Gecsey büntérszája örült.
- Márciusi séta a ligetben.
- Tarkaságok.

Arad az önálló bankért.

Arad, március 30

Az aradi kereskedelmi és iparkamara után az aradi ipartestület foglalt állást az önálló magyar jegybank mellett, mindkettőjük állásfoglalását pedig meg fogja erősíteni Arad város törvényhatósága, amely viszont az ország összes törvényhatóságát föl hívja a hasonló határozathozatalra. Különös jelentősége és aktualitása van e határozatnak most, amikor a képviselőház a husvétii vakáció előtt szokatlanul hosszú időre napolta el magát, hogy a szünet alatt a bankkérdést elintézzék.

A döntés küszöbén szükség van arra, hogy a kormány s az összes illetékes tényezők megtudják és megértsék: mi a véleménye ebben a nagy kérdésben a törvényhatóságoknak, különösen a városoknak, amelyek ipa-

ros- és kereskedő közönsége legközelebről érzi meg a bank-ügyben való változás megjövendő hatását. A politikai hírek között, amelyek nem a bank-viták körül kavargtak, arról is beszéltek, hogy választások után meg kellene kérdezni a nemzetet. Ez az izgalmakkal járó vallomás fölöslegessé válik a törvényhatóságok megnyilatkozásai által, akik, ha nem is jelentik ugyanazt, mint a választók összesége, de végül mégis csak a nemzetet jelentik.

A törvényhatóságok már több ízben szólaltak meg ebben a kérdésben. Nyilatkoztak a választó-polgárok is, akik a legutóbbi képviselő-választás alkalmával olyan program mellé szavaztak, amely az önálló jegybankot is magában foglalta. De ennek a kettős vallomásnak mintha elmosódott volna a hatása. A körülmények is változtak s valaki talán azt mondhatná, hogy ezek hatása alatt s talán a nehézségeket tekintve, amelylyel a bankküzdelem találkozik, ma már másként gondolkodik az ország ebben a kérdésben, mint azelőtt. Ezért van szükség újabb feleletre. Igaz, hogy a mire a föliratokat az országgyűlésnek bemutatják, s azt a képviselőházban tárgyalni fogják, — a bankkérdés minden valószínűség szerint túl lesz a döntésen. Ez azonban nem lehet ok arra, hogy a törvényhatóságok mel-

lőzzék a határozathozatalt. Elegendő ha a hírlapok útján tudomásra jut, hogy a városok szükségét látták az önálló jegybank mellett való állásfoglalásnál. Szükségesnek látták azért, hogy kormánynak a küszöbön álló döntésmérkőzésben háttvédei legyenek, de a állásfoglalásuk egyben a kormánynak is szól, hogy ebben a nagy gazdasági kérdésben nincs és nem lehet visszavonulás azon az úton, amelyen elindult, s amelyen csak a bank-önállósággal térhet vissza.

Bennünket pedig ne riasszanak vissza azok a rémitgetések, amelyek a tudósok és tőkearisztokraták helyezték el a köztudatba az önálló jegybank ellen. A közelmúltban volt eseten, amikor törvénynyé szegeztek le azt, hogy a magasabb érdekért, a jövő békéje kedvéért fel kell áldozni az egyes emberek nyugalmát, anyagi érdekeit, sőt ha kell, testi épségét és életét is. Most is ilyen magasabb érdekről van szó: a nemzet jövő gazdagságáról. Hát ha az önálló bank az átmenetben kellemetlenségeket, sőt károkat is okoz, ezeket vállalni kell a jövő érdekében, s azokért a célokért, amelyek a pénzügyi önállósághoz vannak kapcsolva. Ezért kell Aradnak, s utána a többi törvényhatóságoknak is, az önálló bank mellett megnyilatkozni.

Az ál Demetrius.

Irta: Kara Győző.

(A „Rejtelmes történelmi alakok“ című felolvasásból.)

1584. március 19-én halt meg Rettenetes Iván, Oroszország kegyetlen cárja. A világtörténelemben nincsen párja e vérengző zsarnoknak, ez ördögi fenevadnak. Shakespeare-nél azt mondja Polonius Hamlet örökségéről, hogy van benne rendszer; mi pedig bátran mondhatjuk Iván rendszeréről, hogy volt benne örökség. E cár méltatása nem annyira a történelem, mint inkább a páthologia feladata. Még szerelmében is valóságos Übermensch, emberóriás volt: nyolcszor nősült meg; de számos gyermeke közül csak kettő élte túl: Feodor és Demetrius. Utódja a trónon Feodor gyengeelméjű és tehetőségű ember volt, aki 14 évi uralkodása alatt egészen sógorának, Godunov Borisnak, a cári udvar főlovászmesterének befolyása alatt állott. Godunov nagyravagyó, lelkiismeretlen ember volt. A trónra vágyott s rendszeres, kintartó következetességgel s tatar eredetű valló ravaszsággal készítette elő e vágya teljesedésének útját. Feodornak gyermeke nem volt s így bekövetkezendő halála esetére a cári családnak még egyetlen életben levő férfiivadéka, Rettenetes Ivánnak hetedik feleségétől származó fia, Feodornak öccse, Demetrius, aki atyja halálakor még csak 5 hónapos volt, lépett volna a trónra.

Godunov Boris terve halomra dől, ha e kis herceg túléli Feodort; tehát mindenáron

vesztére tört. A kis cárevics anyjával, Nagoi Máriával s ennek rokonaival Moszkvából száműzve, de fejedelmi kényelemben Uglitschban élt. 1591. május 15-én Godunov cinkostársai: az uglitschi kastély főintendánsától támogatva teljesítették Godunovnak rég táplált óhaját, meggyilkolták a hét éves Demetriust. Közvetlen az ebéd ideje előtt a nevelőnője és dajkája karjai közt kimult. A kastélyban nagy zűrzavar keletkezett: csakhamar megkonduktak a harangok, a város népe összecsoportult s az intendatura épületébe menekült gyilkosokat szolgálkával együtt, összesen tiz embert felkoncolta.

Négy nap múlva egy bizottság jelent meg Uglitschban, hogy megállapítsa a cárevics halálának okát. A bizottságot Godunov Boris nevezte ki saját híveiből s elnöke Schniszki Vazul herceg volt, Oroszország e viharos korszakának lelelkiismeretlenebb s legelvetemültebb embere s később rövid időn át cárja. A vizsgálat jegyzőkönyve reánk maradt s szerinte a fiatal herceg gyermektársaival játszott, mind egyikök kezében kés volt s játékközben a kis herceg oly szerencsétlenül bukott el, hogy késsével elmetezte torkát. E jegyzőkönyv Godunovot mintegy igazolta a közvélemény ellenében, mely igen helyesen őt tartotta a gyilkosság értelmi szerzőjének.

Feodor cár az özvegy cárnét, amiért a főintendáns és társainak felkoncolását meg nem akadályozta, egy zárdába csukatta, rokonait, a Nagoi hercegeket börtönre vetette, Uglitsch 200 polgárát kivégeztette, a többit Szibériába küldte, ahol azok a mai Pelimt alapították.

Hét év múlva, 1598. január 6-án meghalt a cár, miután előbb nejét, Irénét, Godunov Boris nővérét nevezte ki utódjává. A cárné azonban már kilenc nap múlva kolostorba vonult, trónjáról leköszönve fivére Boris javára. A bojárak hozzájárultak ehhez, de Boris szinlelt szerénységgel visszautasította a koronát, sőt maga is kolostorba vonult; de midőn egész Moszkva könyörögve elébe járult, engedett végre a nép kívánságának s február 26-án mint cár vonult be ünnepélyesen Moszkva városába. Puskin Sándor, aki Godunov Boris című megrázó drámájában örökíté meg e történetet, ezzel a jelenettel kezdi meg szindarabját.

Godunov célhoz jutott, csak hogy közte s a trón között ott állott az ártatlan Demetrius véres árnya, az uglitschi kriptá legyilkolt áldozata, kinek koporsójánál naponként újabb s újabb csodák történtek.

Az új cár élete zaklatott volt, örök remegés és félelem közt élt, a közvélemény gyilkosnak bélyegezte, lelkiismerete furdalta s egy idióta — az akkori orosz nép szemében isteni ihlette szent emberek — megjósolta volt, hogy hét évnél tovább nem fog uralkodni.

Epen leánya, a csodaszép Xenia eljegyzése érdekében kezdte meg a diplomáciai tárgyalásokat a svéd királyi udvarral, midőn sok álmatlan éjszakáinak rémes árnya a trónt számon kérve s visszakövetelve tőle, élő alakot öltött: Lithvániában zászlót bontott egy új trónkövetelő: az ál Demetrius.

Ki volt az ismeretlen trónpretendens, honnan s mily körülmények közt bukkant fel? E

Wekerle a külügyi helyzetről.

A képviselőház ülése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, március 30

A husvétii szünet előtt utolsó ülését tartotta ma a képviselőház. Az ülést, amely forlisnak és öt percesnek indult, Wekerle Sándor miniszterelnöknek a külügyi helyzetről való ilatkozata nagyjelentőségűvé tette.

(A parlamenti szünet.)

Az ülést tizenegy órakor nyitotta meg Gyula elnök. A jegyzőkönyv hitelesítése in jelentette, hogy engedelmet adott Batthyány vadar grófnak sürgős interpellációra.

Mielőtt a Ház az interpellációra áttért volna, Wekerle Sándor miniszterelnök szólalt föl:

— Miután sürgős ügyeinket elintéztük — mondta — és egy igen fontos kérdés elintézésre vár, (Mozgás.) javaslom, hogy a Háztól kezdve április 26-áig ne tartson ülést. (Együttal hatalmazzuk föl az elnököt, hogy Házát időközben is összehívhassa, ha annak üksége fölmerül. (Helyeslés.)

A Ház a miniszterelnök javaslatához hozzájárult.

Elnök fölhatalmazást kért ezután a Háztól, hogy az időközben megüresedő választókerületekben a választást kiírassa. (Helyeslés.)

(Az annexió.)

Batthyány Tivadar gróf sürgős interpelláció formájában kérdést intézett a külügyi helyzetről. Előbb azonban néhány megjegyzést tesz. Nem akar ma sem kritikát gyakorolni, azt fontartja a helyzet teljes tisztázásáig. Összint öhajítja, hogy a béke fönmaradjon. Figyelteztet arra, hogy Ausztriában a legkritikusabb időben harci nyilatkozatok hangzottak el katonai kérdésben. Azt a tényt, hogy ezeket nyilatkozatokat nem utasította vissza a Ház, csak a magyar higgadság javára írhatják. Még megjegyzi, hogy Magyarországon senki sem ván háborút, azután áttér interpellációja tárgyára, a külügyi helyzet tisztázására. Hosszasan ismerteti az annexiót és annak jogi természetét. Az annexió a Törökországgal létrejött megegyezéssel elintéztet nyert. Megegyezést a magyar és török nemzetek között fönálló hagyományos barátságánál fogva legnagyobb örömmel veszi tudomásul.

Egy hang a népparton: Ötvenmillió barátunk! (Zaj.)

Batthyány Tivadar gróf: A barátságot pénzzel megfizetni nem lehet. (Helyeslés.) Szívesen iseljük a megegyezés terheit abban a remény-

ben, hogy Törökországgal való jó viszonyunk végleges lesz. (Helyeslés). Beszéde további során tiltakozott Montenegró és Szerbia jogtalan követelése ellen és tiltakozik az ellen, hogy akár az egyiknek, akár a másiknak koncessziókat adjanak. Szerbiával normális szerződést kell kötni, olyat, amely a kölcsönös méltányosságnak megfelel. Kérde tehát a miniszterelnököt, mi az álláspontja ebben a kérdésben. Áttér a nagy szerb propagandára, amelylyel most árnyékot akarnak vetni a magyar képviselőházra.

Wekerle Sándor miniszterelnök: Ő is konstatalja, hogy a helyzet békés irányba terelődött. A szignatárius hatalmak elismerték, hogy jogi helyzetünk Boszniával és Hercegovinával tisztázódott és hajlandónak mutatkoztak arra, hogy a berlini szerződés 25. pontja kiküszöböltessék, Szerbia pedig csapatainak leszerelésével hajlandónak mutatkozott arra, hogy ellenkezését megszüntesse. Az angol jegyzéket a hatalmak ma adják át Belgrádban. Hiszi, hogy a szerb kormány követni fogja a hatalmak tanácsát. Arra az esetre, ha a szerb kormány nem fogadja meg a tanácsot, teljesen szabadkezett tartottunk föl magunknak s már most biztosítja a Házát, hogy érdekeinket a kormány késedelem nélkül meg fogja védelmezni. Az angol jegyzék, melyben az összes hatalmak megegyeztek s amelyet ma terjesztenek a belgrádi kormány elé, a következőket tartalmazza:

1. Szerbia elismeri, hogy az annekszió ténye nem ériati az ő jogait s a hatalmak határozatának aláveti magát.

2. Szerbia fölhangy protestáló és ellenséges magatartásával, amelyet az annekszió ellen tanusított és oly irányban módosítja politikáját, hogy a béke biztosított legyen.

3. Ennek megfelelően lefegyverzi csapatait az 1908. őszi állományra.

4. Kinyilatkoztatja, hogy hajlandó az önkéntes csapatok leszerelésére és megakadályozza az irreguláris csapatok esetleges garázdálkodásait. (Helyeslés.)

Kijelenti ezután a miniszterelnök, hogy a monarchia sohasem támadta meg Szerbia függetlenségét és nem tanusított ellenséges magatartást Szerbia békés fejlődése iránt. A Szerbiával való konfliktusnak gazdasági részét a kormány elkülöníti a külpolitikai kérdésektől. A tárgyalások folyamában vannak a hó végével lejáró szerződés megújítása iránt az adható legtöbb kedvezményvel és talán már ma vagy holnap be is fejeződnek a tárgyalások. A Törökországgal való megegyezés szövege már közelebb a parlament elé kerül. Ami a nagyszerb propagandát illeti, annak nemesak kívülről jelentkező áramlata, de belső próbálkozásai ellen is a legnagyobb éberséggel és szigorúsággal fog a kormány eljárni. (Zajos helyeslés.) Mon-

tenegrónak adandó területi kompenzációkról szó sem lehet. Nem fejezheti be fölszólalását anélkül, hogy Németország magatartásáról hálásan meg ne emlékezzék. Németország példás magatartást tanusított velünk szemben, olyan magatartást tanusított, mely nemesak a szövetségi viszonyból folyt, hanem amely a népek lelkeben is a legmélyebb visszhangra talál. (Zajos éljenzés és taps.) Reméli, hogy a külügyi bonyodalmak békés és kedvező megoldást nyernek. (Zajos helyeslés.)

Az interpelláló és a Ház a választ tudomásul veszik.

Elnök boldog ünnepeket és kellemes üdülést kívánt a Háznak s berekesztette az ülést.

Arad és az önálló bank.

Az ipartestület állásfoglalása. — Értekezlet a városházán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30

Az önálló nemzeti jegybank felállításának kérdése mindinkább szélesebb társadalmi rétegeket szólaltat meg. Ma az aradi ipartestület előljárósága tartott ez ügyben ülést, ahol Hönig Ottó indítványozta, hogy Reinhart Gyula kamarai alelnöknek Arad város törvényhatósági bizottságához az önálló nemzeti bank felállítása mellett való állásfoglalás érdekében beadott indítványához az aradi ipartestület csatlakozzék.

Reinhart Gyula a tárgyalás során részletesen és kimerítően fejtegette az önálló nemzeti jegybank felállításának szükségességét, rámutatva arra, hogy a felállítandó önálló vámterület mellett praedjudikáltatik ezzel, mert enélkül önálló vámterület el sem képzelhető, ez pedig a magyar nemzeti ipar kifejlesztésének alapja. Egyébként cáfolta azokat az érveket, amelyeket a közös bank hívei, a bankközösség fentartása mellett felhoznak.

Tetszéssel fogadták a jelen voltak Reinhart fejtegetését, amelyben kimutatta, hogy épen a magyar nemzeti jegybank van hivatva arra, hogy a közzgazdaságban résztvevő elemeken már ab ovo segítsen és könnyebbé tegye az önálló magyar vámterületre való áttérést.

Utána Barabás Béla dr. szólalt fel, ismertette a bankkérdés megoldásának lehetőségét és kijelentette, hogy a függetlenségi pártnak határozott akarata az önálló bank felállítása. Indítványára elhatározta a testület előljárósága, hogy az önálló bank felállítása iránt feliratilag fordul a képviselőházhoz. Ugyancsak elhatá-

érdésekre vonatkozólag több hipotézis van s minden egyes újabb nézet nem hogy világoságot hozna a rejtélybe, hanem ellenkezőleg még jobban összezabozza azt. Az egykoruak emelyike szerint egy a Tschudow-kolostorból megszökött s éveken át kóborló Otrepjev Grigor nevü barát lett volna. Ezt a nézetet vallja ennnebb említett, 1826-ban megjelent s I. Miksa cárnak ajánlott drámájában Puskin is, akinek egyik öse rendíthetetlen híve a trónkövetelőnek. Ugyanezt állítja a legtöbb orosz történetíró s ehhez a feltevéshez csatlakozott Schiller is az ál Demetriusról szóló, befejezetlenül maradt, nagy koncepciójú drámájában. E nézetet újabban halomra döntötte a trónkövetelőről írt életrajzban egy tekintélyes német tudós, Pantenius, aki kimutatja, hogy midőn Demetrius győzelmesen Moszkvába vonult, ugyanakkor Otrepjev, aki híve volt a trónkövetelőnek, az ukraini tatárok közt toborzott híveket Demetrius számára s így Demetrius és Otrepjev nem lehet egy és ugyanazon személy. Ezzel a történelemben még csak rejtélyesebbé vált Demetrius, aki halála percében is azt állította magáról, hogy ő Rettenetes Iván fia.

Felmerül a kérdés, hogy miként tudta ezt egyáltalában elhitetni, mivel igazolta az ugliitchi gyilkosság előtt való megmenekülését s ki volt tehát szerinte az ugliitchi áldozat?

Demetriusnak ez ügyben kiadott proklamációja elveszett, de egykoru kivonatokból ismerjük annak tartalmát. Ebben Demetrius előadja, hogy anyja s rokonai tudták, hogy ellene

merénylet készül: azért, hogy gyilkosait megtevéssék, egyik játszótársát, aki sokban hasonlított hozzá, fektették az ő ágyába, ő maga pedig nevelőjénél, Simonnal töltötte mindig az éjszakát. Ez a Simon mentette meg őt. Erdékes találkozás a véletlennek, hogy egy másik Simon gyöttri halálra 200 évvel később XVI. Lajos fiát, a szerencsétlen francia trónörökös gyermeket, akinek halála a világtörténelem egy másik rejtélyes alakjának, Naundorfnak fellépésére szolgáltat alkalmat.

Demetrius ezután elmondja, hogy Simonnal Ukrainába Mstislawski herceghez menekült, innen a herceg halála után Moszkvában rejtőzött, míg végre mint inas Lithvániába Wischnowetzki Adám herceghez került, aki előtt bevallotta igazi kivoltát. A herceg elhitte inasának e kalandos meséjét, különösen, midőn Demetrius egy értékes nyakláncot felmutatott, melyet állítólag Mstislawski hercegtől kapott volt. Nemsokára igaz Demetrius voltának egy másik bizonyítékával hozakodott elő. Balszeme alatt az orrán egy szömölese volt, egyik karja pedig rövidebb volt a másiknál s ezt a két természeti különösséget annak idején tényleg a kis cárevicsnél is konstatalták.

Wischnowetzki herceg bemutatta a kalandort bátyjának, Konstantinnak, majd a szandomiri vajdának, Mnischeknek, akik szintén elhitték a mesét és Demetrius trónkövetelésének napról-napra több és több híve akadt, aminek politikai háttere is volt. A lithván urak a moszkoviták rovására terjeszkedni akartak, a doni ko-

zákok gyűlöltek Godunov Borist, az Ukrainában pedig az atyján elkövetett sérelem miatt boszuért lihegő Otrepjev lázított és Zsigmond lengyel királyt a jezsuiták nyerték meg a mozgalomnak, mert Demetrius egyrészt ezek támogatására, másrészt, hogy a katolikus hitéhez ragaszkodó Mnischek Marinával házasságra léphessen, igaz, hogy egyelőre a titoktartás feltétele mellett, de mégis a katolikus hitre tért volt s megígérte Rómának Oroszország katolizálását. Róma a katolikus Oroszországgal vételeletről közrefoghatni a protestáns Németországot s így megtörni a protestantizmust s ezért voltak Demetrius csapatjainak legodaadóbb lelkesítői a jezsuiták.

1604. október 31-én lépte át Demetrius 4000 embertől kísérvé az orosz határt. Korella András, egy kurlandi német hős vezette a sereget, melynek alvezérei előkelő lengyelekből teltek ki. Boris cárt félelem szállotta meg; fűhöz-fűhöz kapkodott, hogy inogni kezdő trónját megerősítse. Moszkvába hozatta az ugliitchi kriptában pihenő Demetrius cárevics holttestét, közszemlére tétette ki s bár a koporsó mellett esodadolgok történtek, ez egyszer nem vált be az, amit Puskin mond drámájában, hogy:

„Buta népünk mindent elhisz

S bárgyu hittel fogad minden esodát.”

A köznép gyűlölte Borist s tömegesen tödült Demetrius zászlói alá. A cár most egy másik eszközöz fordult. Nagoi Máriát, Rettenetes Iván özvegyét, Demetrius anyját, aki egy távoli kolostorban internálva nyomorgott, a cár paran-

rozta az előjáróság, hogy átiratilag keresi meg Arad város törvényhatóságát, az önálló jegybank felállítása melletti állásfoglalás iránt és Kádas dr. titkár indítványára kimondották, hogy az összes hazai ipartestületeket hasonló irányban való állásfoglalás iránt megkeresik.

Müller Károly országgyűlési képviselő meghívására ma délután több törvényhatósági bizottsági tag jelent meg a városháza tanácstermében, hogy Reinhart Gyulának, lapunkban is közölt indítványa mellett állást foglaljon és már eleve elhatározza, hogy a csütörtöki közgyűlésen a maga szavazatával egész terjedelmében elfogadja.

Müller Károly megnyitó beszédében utalt megválasztatása alkalmával adott programjára, melynek sarkalatos pontja az a követelés, hogy az önálló bank már 1911-ben felállítsák s így többet tartalmaz, mint Reinhart indítványa, mely mint óhajt fejezi ki az önálló bank felállítását a mondott időre. De azért szívesen látja, ha ilyen értelemben indít mozgalmat a város és arra kérte Reinhartot, hogy indokolja meg indítványát.

Reinhart felsorakoztatta az indítvány mellett az önálló bank gazdasági előnyeit, melyek függetlenítik az országot Auszriától és a mely lehetővé teszi, hogy 1917-ben az önálló vámterület megalkottassék. Cáfolta az ellene elhangzó érveket, különösen a diszázsiótól való félelem alaptalanságát bizonyította.

Steinhardt Mór dr. az országos mozgalom megindítását ellenzi, csupán mert attól tart, hogy ellenkező hatást szül, mint a mire az indítvány célzó és ahelyett, hogy erősítene, gyengíteni fogja a kormány pozícióját az Ausztriával folytatott tárgyalás alatt. Lehetnek — ugymond — az önálló bank ellen állást foglaló városok és ezt kihasználja majd Ausztria a kormány ellen.

Faragó Rezső azt bizonyította, hogy az eszme megvalósítására szükséges, hogy a városok mint nagy tömegek a kormány mögé álljanak s nem ezek dolga az átmeneti nehézségek csökkentéséről gondoskodni. Ez a szakértők dolga s az ország közvéleménye a végcél mellett foglal állást.

Steiner Ferenc a kedvező pénzügyi helyzet kihasználását tartja döntő momentumnak s azt hiszi, akár önálló, akár kartell-bank lesz, az ausztriai pénzforrások mindig nyitva maradnak.

Az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy Reinhart indítványa mellett foglal állást.

esára Moszkvába hozták, hogy tanuságot tegyen arról, hogy az igazi Demetrius annak idején Uglitschban meghalt. Az özvegy cárné szenvedéseinek emlékéitől áthatva, e szenvedések okozója, Godunov Boris iránt mélyes gyűlölettel eltelve az isten boszuálló büntetésének eszközt látta az ál Demetriusban s kijelenté, hogy neki a hullát annak idején csak futólag mutatták meg, s így határozottan nem mondhatja, hogy tényleg fia hullája volt-e az, s ezek után visszatért a kolostorba. A cár végső kétségbeesésében egy Helena nevű őrlő nőhöz fordult. Oroszországban, mint már említém, az őrlőket szenteknek tartották s szavukban az isteni akarat megnyilatkozását vélték felismerhetni. Helena szóba sem állt a cárral, aki végre zászlót bontott s a trónkövetelő ellen küldte csapatjait.

A győzelem Boris zászlóihhoz szegődött, de vezérei, katonái valami megfeszíthetetlen lidérenyomás hatása alatt állottak, győzelmüket nem csak hogy ki nem aknázták, hanem folyton meghátráltak a megvert Demetrius elől, akinek táborába most érkezett meg sok ezer kozák élén Otrepjev Grigor.

És most egy váratlan fordulat következett be. 1605. április 13-án Boris cár a dán követet fogadta kihallgatáson. Beszélgetés közben egyszerre fül-, száj- és orrvérzés fogta el s néhány óra múlva a cár megszűnt élni. Fia, Feodor lett az utódja. Boris özvegyét az orosz nagyok gyűlölték s e gyűlöletet átvitték fiára, a 17 éves fiatal cárra is. Három hét alatt egymás-

A bank és a fuzió.

A parlament szünete. — Meggyanusított képviselők.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 30.

Amint elült a háborúval fenyegető külpolitikai veszedelem, azonnal előtérbe nyomulnak azok a kérdések, amelyek az ország belső politikai helyzetét teszik válságossá. A bankkérdés és a koalíciós pártok mai viszonyának tartóhatatlansága sürgős változtatásokat követelnek, amiket a kormány rövid néhány hét alatt nyélbe akar ütni. Ezért napoltatta el ma a képviselőházat is, amely április 26-ig — ha csak valami váratlan ügy közbe nem jön — szünetet tart. E szünet alatt, mint Andrássy Gyula ma a Ház folyosóján is kijelentette, döntésnek kell történni.

A politika eseményeiről itt következik tudósításunk:

Andrássy nyilatkozata.

A képviselőház folyosóján ma délelőtt a bankkérdésről és a fuzióról beszéltek. Egy kisebb függetlenségi csoport Andrássy Gyula gróf belügyminisztert vette körül. Muzsa Gyula megjegyezte:

— Kivánatos volna, hogy a nemzetközi béke jobb és szívesebb lenne, mint a koalíciós béke.

— En is ezt kívánom — felelte mosolyogva Andrássy.

Több képviselő hangsúlyozta ezután a bankkérdés gyors megoldásának és a fuziónak szükségességét. Andrássy szintén sürgősnek mondta az új pártalakulást, mire a függetlenségi képviselők megjegyezték, hogy a bank terén való engedmények nélkül sem fuzió, sem új pártalakulás nem történhetik.

— A bankkérdés áprilisban úgy is dülőre jut — mondta Andrássy. Bárhogy alakulnának a dolgok, bármi történjék is, a Ház szünete alatt rendbe kell jönni. A helyzet ma tarthatatlan és sürgősen orvosolni kell.

Friedjung vádjai.

Budapesti és bécsi politikai körökben nagy feltűnést keltett az a leleplezés, melyet Friedjung Henrik dr. bécsi egyetemi tanár és neves történetíró tett közzé a bécsi Neue Freue Presse-

ben. Friedjung a horvát-szerb koalíció négy tagját, akik a magyar képviselőháznak is tagjai, azzal vádolta meg, hogy a szerb kormánytól kapott pénzen Szerbia érdekében széleskörű agitációt fejtek ki Horvátországban és Dél-magyarországban. Friedjung cikkében olyan célzásokat is tesz, mintha ez agitációban magyar képviselőknek is részük lett volna. A koalíció egyes hatvanhetes lapjai 48-as képviselőket gyanúsítanak e dologgal. A 48-as lapok erre ma hevesen kikelnek e gyanúsítás ellen és a „Budapesti parlamenti bizottság kiküldését követeli.

Az ügygel ma a Házban is sokat foglalkoztak. Wekerle miniszterelnök az elnöki szobában Apponyi gróf, Justh Gyula, Batthyány, Tivadar gróf és Mérey Lajos jelenlétében kijelentette, hogy a magyar képviselőház tagjainak semmiképen sincs okuk Friedjung nyilatkozatait magukra vonatkoztatni. A miniszterelnöknek alkalma volt a Friedjung által említett iratokat megtekinteni és abban 4 szerb horvát koalíciós képviselő neve fordul elő.

Krizis előtt.

Éjjel jelentik nekünk Budapestről jól informált politikai körökben a helyzetet nagyon komolynak látják Biztosra veszik, hogy a Wekerle-kormány közvetlenül husvét után beadja lemondását. Husvét után Kossuth Ferenc, ha csak egészségi állapota megengedi, Bécsbe fog menni. Ekkor az osztrák kormány kifogja jelenteni, hogy a kartellbankot nem fogadja el, mert semmi kilátása sincs arra, hogy ezt az osztrák parlament magáévá tenné. Ekkor azután két eshetőség lesz. Vagy megbizsa a király Kossuth Ferencet egy függetlenségi kormányalakításával az önálló bank megvalósítása mellett. Mivel azonban ehhez a király csak akkor járul hozzá, ha az osztrák kormány is elfogadja, amire pedig kevés az eshetőség: valószínűbb az, hogy a bankkérdésben megmarad a statuskvó és új pártalakulás mellett vállalják a mai kormányfőriak a kabinetalakítást. A koalícióból, vagyis az új fuzióból ez ese-

után mind elpártoltak tőle s május elején Baszmanov, a sereg fővezére is összes csapatjaival a trónkövetelő hűségére tért. Moszkva fellázadt a fiatal cár ellen, őt és anyját megölték s június 20-án Demetrius ünnepélyesen bevonult a szent városba, ahol beláthatatlan néptömeg térdre borulva és hódolattal fogadta.

A bevonuló kalandor az egykoruak leírása szerint közpnapyságu, feltűnő fehér arcbőrű, vörös haju és kékszemű, délceg, megnyerő modoru ifju volt, aki az orosz nyelven kívül lengyelül és latinul is tudott és nagy ékesszólással bírt.

Demetrius célt ért és most már nemcsak történelmileg, hanem pszichológiailag is rejtélyes alakká lesz. Lehet, hogy a hatalom birtoka elszédítette s megfosztotta lelke egyensúlyától; másképp nem magyarázhatjuk meg magunknak viselkedését, melylyel — ahol csak tehette — szembehelyezkedett az orosz nép érzelmeivel, erkölceivel és intézményeivel.

Nagyi Mária, Rettenetes Iván özvegye ismét Moszkvába hozatott s ott fiának vallotta ugyan Demetriust, de arra, hogy megcsokolja, nem tudta magát elhatározni. Godunov Boris egyetlen leánya, a szépséges Xenia Demetrius buja kéjvágyának esett áldozatul s csak Mnischeknek, a cár menyasszonya atyjának erélyes fellépésére távolította el őt Demetrius magától öt hónap múlva s küldte kolostorba. Az oroszokat mindenütt mellőzte, szokásaikból gunyt üzött, az udvari etikett elől kitért. Megvetette a műveletlen bojárokat, eltiltotta a

hosszu kaftános kabátok viselését, ebéd után nemhogy lepihent volna, amint az etikett kívánta, hanem udvari zenészei körében mulatozott, és, ami akkoriban Oroszországban halálos vétke volt, borjühust evett.

A cár népszerűtlenné kezdett lenni s összeesküvést szerveztek ellene. Ez felfedeztén, a főbűnös, Schniszki Waszili halálra ítéltetett, de a cár a bitófa alatt megkegyelmezett neki, távol sem sejtve, hogy megbuktatójának és gyilkosának kiméli meg az életét.

Demetrius végzete váratlanul gyorsan közzelédett. Mnischek sürgette leányának, Marinának s Demetriusnak egybekelését s a cár végül rászánta magát a házassághoz, mely görög katolikus szertartás szerint ment volna végbe. Ezzel haragosává tette az orosz papságot, megruzogva vett részt Marinának Moszkvába való bevonulásában, mely alkalommal a cár addig nem látott fényt és pompát fejtett ki. A bájos menyasszony három nap múlva elfoglalta a palotáját a cári palotában és 1906. május 18-án megtörtént az egyházi esketés, utána az ünnepélyek napokig tartó sorozata, melyeknek irtózatos moszkvai vérmenyegző vetett végét.

Zelanszki Pál egykoru röpiratban megírta e rémes éjszaka történetét; e leírás alapján mondok el. Az összeesküvést az egyszemélyes kegyelmet nyert Schniszki szervezte, s ez uton akart a cári trón birtokába jutni.

A menyegzőre nagy számmal jöttek Moszkvába lengyelek, akiknek viselkedése kihívó volt az oroszokat bántó volt. A cári palota előtt

ben kilépne a függetlenségi pártnak több tagja, akik az önálló bank exponált hivei. A függetlenségi párt többsége kitartana a kormány mellett.

Az önálló bank legszilárdabb hiveinek egyike, Justh Gyula képviselőházi elnök, beszédet mondott ma este a fővárosi hatodik kerületi függetlenségi körben, ahol Hertzka Tivadar dr. az önálló jegybankról tartott felolvasást. Justh beszédében többek közt ezeket mondta:

— A mi dicső vezéreink, Kossuth és Apponyi sem tesznek egyebet, mint kötelességüket teljesítik, amikor a függetlenségi párt régi programja mellett hiven és rendíthetetlenül kitartanak. Ezért elismerés talán nem is jár nekik. Az osztrákok most is ellenzik az önálló bankot, mert tudják, hogy ez az első lépés közgazdasági függetlenségünk felé. Minden erőnket meg kell feszíteni, hogy az önálló bankot megteremtjük.

Inog a szerb trón.

A megalázott ország sorsa.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 30

Holnap Arentthal kezei között lesz Szerbiának a békét jelentő válasza, melynek pontozatait mai látogatásuk alkalmával szövegezték meg a nagyhatalmak képviselői Belgrádban, Milovanovics külügyminiszterrel egyetértőleg. E szerint Szerbia minden fentartás nélkül elismeri Bosznia-Hercegovina annekszióját, a behívott katonaságot leszereli és kezeskedik azért, hogy a bandák nem törnek be az annektált tartományokba. A szerb miniszter ugyan jónak látta kijelenteni, hogy csak a kényszerítő helyzetben hajol meg a nagyhatalmak akarata előtt, de a kijelentés hangja már nem dörög úgy, mint néhány nappal ezelőtt, mikor Oroszország állott a háta mögött. Oroszország ugyan ma nagyvlelkűen beigérete, hogy az európai politikai viszonyok javultával újból kiterjeszti pártoló karjait Szerbia fölé.

Valószínűleg a Szerbiában egyre terjedő erős dinasztia-ellenes áramlat mondatta ezt a Névaparti diplomáciával. Péter király trónja recseg-ropog és a táviró korszakában ezt elég gyorsan megtudhatták Szent-Pétervárott, ahol a mai csufos kudarc után sem mondottak le arról, hogy Szerbia pusztulásából a fehér cárnak kell hasznót huznia.

A szerb válaszigjegyzék Bécsbe érkezéssel az izgalmas események utolsó aktusa játszódik le. Drágán fizeti meg a monarchia ezt a néhány sor írást, mely lehetséges, hogy a Karagyevics-dinasztia végrendelete is lesz.

A mai nap eseményeiről az itt következő táviratok számolnak be:

A jegyzék átnyújtása előtt.

Belgrádból táviratozzák: A hatalmak már tegnapi jelzett demarcheja ma délelőtt fog megtörténni. Ennek az akciónak politikai körökben nem nagy jelentőséget tulajdonítanak és nem is nagyon érdeklődnek iránta, mert az osztrák-magyar-szerb konfliktust elintézettnek tekintik. A lakosság közömbösen viselkedik.

Belgrádból táviratozzák: A hatalmak belgrádi követi és pedig legelőször is az angol követ, mindegyik külön, ma délelőtt át fogják nyújtani Milovanovics szerb külügyminiszternek a közösen megállapított jegyzéket és kijelentik, hogy az összes hatalmak csatlakoznak Anglia lépéséhez. Anglia ki fogja jelenteni, hogy ez visszavonhatatlanul a legutolsó lépés, a legutolsó tanács és intelem arra, hogy Szerbia viszályát Ausztria-Magyarországgal békésen intézze el. A kormány erre a hatalmak azonos jegyzékét a válasz megadása végett a skupstina elé fogja terjeszteni. A skupstina erre vissza fogja venni január 12-iki határozatát, hogy a szerb kormány szerdán a hatalmak együttes jegyzékében felsorolt feltételeket teljesíthesse.

Megtörtént a demarche.

A félhivatalos M. T. I. jelenti Belgrádból:

Ma délelőtt 10 órakor a török követ megjelent Novakovics miniszterelnöknél és közölte vele, hogy Török-

ország az annexió kérdésében a nagyhatalmak álláspontján áll. Ugyanakkor Németország, Franciaország, Oroszország és Olaszország követi megjelentek az angol követségen, ahol értekezletet tartottak. Délelőtt 11 órakor a nagyhatalmak követi kocsin a külügyminiszteriumba hajtottak, ahol az angol követ körülvéve a nagyhatalmak képviselőitől, Milovanovics külügyminiszternek memorandumot nyújtott át a Szerbia részéről Ausztria-Magyarországnak kifejezendő nyilatkozat ügyében. Husz pernyi tartózkodás után Német-, Francia- és Olaszország követi elhagyták a miniszteriumot. Az angol és az orosz követ még egy fél óráig Milovanovics külügyminiszternél maradtak. Az orosz követ utolsónak hagyta el az épületet.

A miniszterium előtt ifju emberek-ből és diákokból álló csoport képződött. Az egyes követekkel szemben a tömeg teljes indifferens viselkedést tanúsított.

A végleges döntés.

Belgrádból jelentik délben: A nagyhatalmak jegyzékét délután öt órakor terjesztik a minisztertanács elé, amelyen Péter király is jelen lesz. A minisztertanács a memorandumot el fogja fogadni.

Belgrádból táviratozzák: Milovanovics külügyminiszter ma az első délutáni órákban fogadta a külföldi lapok tudósítóit és ezeket mondta:

— Tudtuk, hogy mit tartalmaz a nagyhatalmak demarche-a, de mindannak dacára ránk nézve az aktus maga nagyon lesújtó hatással volt. A demarche nem tartalmaz mást, mint az ismeretes követeléseket, hogy ismerjük el az annexiót és szereljük le. Ami a választ illeti, a minisztertanács ma este fog határozni. Mivel a nagyhatalmak közös lépéséről van szó, nincs kétség az iránt, hogy az ország teljesen aláveti magát a nagyhatalmak kívánásainak, melyek kezébe tesszük országunk sorsát. Mihelyt a skupstina határozata meg lesz, ami valószínűleg holnap történik meg, nyilatkozatainkat körjegyzékben fogjuk megtenni.

talmas tribünön reggeltől estig játszott a cári zenekar. Május 20-án az oroszokat vendégelte meg a cár, 22-én a lengyeleket. A részeg lengyelek aznap egy előkelő orosz nőt kocsijából kivonszolva, vakmerő támadást intéztek női becsülete ellen. Az oroszok dühe tetőpontját érte s a merénylők közül hatot felkoncoltak. A lengyeleket erre remegés fogta el, az oroszok pedig készültek a döntő támadásra. 25-én nagy udvari bál volt, 26-án a nép mulattatására rendezendő állatviadal, aznap estére pedig álarcos mulatság volt tervezve.

A kora hajnali órákban egyszerre megkondultak a Kreml templomainak összes harangjai. Ez volt a megbeszélte jel. A harangok zugása mind riasztóbbá lett, midőn Moszkva minden templomának sok ezer harangja a kongást tovaerjeszté. Végtelen néptömeg lepte el csakhamar a Kreml előtti teret, megjelentek köztük Schniszki, balkezeiben keresztet tartva, jobb-jában kivont karddal s azt kiáltotta: „Mentsétek meg a cárt, a lengyelek életére törnek.” Mialatt a tömeg nagyobb része erre a városban elszéledve a lengyeleket gyilkolta, azalatt Schniszki a beavatottakkal a palotába tört, halálra keresve a cári párt, mely a hálóteremben tartózkodott, körülvéve a cárné udvarhölgyeitől s a palota néhány főbb tisztviselőjétől. A változatos pillanatban Demetrius a cárnénak meghagyta, hogy rejtőzzék el, ő maga pedig egy mellékajton kiosonva a földszintre akart jutni, hogy fegyverre szólítsa a cári testőrséget, a

streliceeket. A fejszék csapásainak most engedve megnyílt az ajtó s beléptek a lázadók, legyilkolták az ott talált főbb tisztviselőket s tudakolták a cári pár hollétét. Marina a teremben levő főudvarmesternőnek, egy természetes asszonynak szoknyája alá bujva guggolt, míg Demetrius az egyik ablakon kiszökve, a palota fala mellett a kivilágítás céljaira felállított állványon akart leereszkedni a földszintre, de egyensúlyt veszítve a 40 lábnyi mélységbe zuhant, ahol eszméletlenül, összeroncsolt lábakkal elterült.

Csakhamar odaérkeztek az összeesküvők s a szerencsétlent, aki magához térve azt hangoztatta, hogy ő igenis Rettenetes Iván fia, felkoncolták. Erre Nagoi Mária, az anyacárné az ablakhoz lépve kijelenté, hogy a legyilkolt nem volt az ő fia. Demetrius holttestét végigvonszolták a városban, majd közszemlére tették ki, arcára álorcát, szájába furulyát tettek s elhitették a buta néptömegeg, hogy Demetrius varázsló volt. Marinát a bojárok közbelépése mentette meg a haláltól.

Kétézer lengyel esett áldozatul a hajnali gyilkolásnak s három nap mulva a bojárok dumája Schniszkit választá meg cárnak s ő, aki egykor hivatalos jelentésében a kis Demetrius halálát szerencsétlen kimenetelű balesetként tüntette fel, most egy kiáltványában Godunov Borist nevezte meg, mint a kis cárevics gyilkosát. A választás napján földelték el a

moszkvai szegények házában kertjében Demetrius holttestét. A végzet betelt. Rettenetes Iván bünei meg voltak torolva, mert akár az uglihi áldozat volt az igazi Demetrius, akár a moszkvai vérmenyegző alkalmával legyilkolt Demetrius volt az, Iván családjának utolsó sarjadékát mindenesetre véres erőszak ölte meg. Oroszország történetében borzasztó napok voltak ezek, „a zavarok ideje”, amint nevezték, melyek valóságos vérözönbe fojtották azt a nemzedéket, melyben nem volt semmi hűség, melynek nem volt hite.

Május 29-én, Demetrius elföldelését követő éjszakáján erős fagy semmisíté Moszkva kertjeiben és mezőin a fak és virágok sarjadzó rügyeit. A babonás nép ezt a csapást a varázsló Demetriusnak tulajdonítá; ezért holttestét kiásták, megégették, a hamvakat pedig lópor közé vegyítve ágyuba töltötték és ezt arra felé, ahonnan egykor Demetrius jött volt, Lithvánia felé irányozva a levegőbe lötték.

Ha a lélekvándorlás tanának volnék hive, azt mondanám, hogy e nyugatra lött por atomjaiból kelt új életre 200 évvel az esemény után Demetrius lelke Naundorf személyében, ama porosz órásmester személyében, aki magát XVI. Lajos fiának, a Simon mestertől halálra gyötört XVII. Lajosnak kiadván, igényt támasztott a franciaországi Bourbonok trónjára, utódjai pedig a Bourbonok vagyonára.

Teljes meghódolás.

Belgrádból táviratozzák: *Milovanovic* külügyminiszter az ó-radikálisok pártklubjában ma este a következőket mondta:

— A nagyhatalmak az Ausztria-Magyarország által felállított összes követeléseknek teljesítését követelik tőlünk és pedig: Ausztria-Magyarország jogi birtoklásának elismerését Bosznia-Hercegovina felett minden megszorítás nélkül, a szerb hadsereg leszerelését és garanciát a bandaképzések megakadályozására. A szerb kormány komoly megfontolás után arra az elhatározásra jutott, hogy ezeket az összes követeléseket teljesíti és pedig a következő okokból:

Midőn az anneksiót proklamálták, a szerb kormány Bosznia-Hercegovina autonómiáját követelte. Ebben a szerb kormány támogatásra talált ugy Oroszország, mint Anglia részéről. Mivel a monarchia Törökországgal egyezsége jutott és ezáltal a szerb álláspont elesett, területiális kompenzációkat követeltünk. A mai demarche által azonban bebizonyult, hogy a nagyhatalmak az anneksiót minden megszorítás nélkül elismerik és ezt a kérdést teljesen elintézték velük. Miután a szerb kormány egész Európa akaratával nem bír megküzdeni, elhatározta, hogy azzal a javaslattal fordul a szkupstina elé, hogy Szerbia a nagyhatalmak tanácsának eleget tegyen. Oroszország a szerb kormánynak annyiban tett ígéretet, hogy alkalomadtán s az európai konstelláció megjavulásakor a szerb érdekek védelmét kezébe fogja venni. Ez az alkalom az ó-szerb és a macedón kérdéseknél fog mutatkozni.

Mindezen okokból a szerb kormány apellál a szkupstinához, hogy a kormányt ebben az értelemben támogatja.

Milovanovic beszédére a párt elhatározta, hogy támogatni fogja a kormányt. A többi pártokban Milovanovic ugyanezeket mondta.

Vámháboru Szerbiával.

Fővárosi tudósítónk jelenti: Egy felhívatólos kommüniké közli, hogy *Forgách* gróf követ az osztrák-magyar monarchia nevében a legtöbb kedvezmény elvén alapuló kereskedelem politikai modus vivendit hozott javaslatba, mely azonban Szerbiának semmiféle előnyöket nem nyújt. Tekintettel arra, hogy az idő igen rövid új tárgyalásoknak teljesen új alapon való megindítására, valószínű, hogy április hó 1-én Ausztria-Magyarország és Szerbia között szerződés nélküli állapot fog beállani.

Belgrádból táviratozzák: Mikor ma délelőtt az orosz követ eltávozott a külügyminisztériumból, *Milovanovic* külügyminiszter fogadott egy budapesti hírlapíró, aki előtt ezeket mondta:

— A béke teljesen biztosítva van, mert Ausztria-Magyarország lemondott arról a követeléséről, hogy Szerbia is elismerje az annexiót. Ami a kereskedelmi szerződést illeti, a minisztertanács a minimális tarifát továbbra is fenntartani nem akarja és mindaddig, míg a monarchia magáéva nem teszi a már létrejött és a nagy szkupstina által elfogadott vámszerződést, vámháboru lesz Ausztria-Magyarországgal.

A Karagyorgyevics-dinasztia válsága.

A Lokalanzeiger jelenti *Belgrádból*: A kormány egyre-másra kapja a fenyegető le-

veleket. Nemesak a kormány tagjait, de a dinasztia is merényletekkel fenyegetik.

Belgrádból jelentik: A múlt éjjel a konak ajtajára plakátokat ragasztottak ezzel a felirással: „Halál az árulóra.” A plakátokat a katonák eltávolították. A „Zvono” azt írja, hogy a király biztonságára nagymérvű óvintézkedéseket tettek. Péter király nagyon ideges és levert.

Belgrádi távirat jelenti: Tizennégy szerb város a kormányhoz intézett azt a kivánságot fejezte ki, hogy a kormány haladéktalanul tegye meg a szükséges intézkedéseket a nagy szkupstina összehívására, minthogy a mostani szkupstinának nincs joga a trónöröklésről határozni. A király erről hallani sem akar, mert 1858-ban ez a nagy szkupstina fosztotta meg a Karagyorgyevics dinasztia a trónról. A király inkább önként lemond, hogy így legalább dinasztiajának mentse meg a szerb trónt. Ugyancsak a nagy szkupstina összehívása miatt a tegnapi minisztertanács nagy összetűzés volt. Ribarác igazságügyminiszter a nagy szkupstina összehívását indítványozta, de *Milovanovic* és *Pasics* ellenzésére Ribarácot leszavazták. Ribarác kijelentette, hogy az összehívás feltétlenül szükséges, hacsak nem akarják, hogy György egyszer visszavonja lemondását. Ribarác ezután beadta lemondását, mert — ugymond — mint igazságügyminiszter nem tűrhet semmiféle alkotmány sértést.

Belgrádból táviratozzák: A hivatalos cáfolatokkal szemben is egész bizonyosnak látszik, hogy a kormány Péter királlyal a Karagyorgyevics-dinasztia lemondásáról tárgyal, jóllehet ebben a pillanatban még lehetetlen a király lemondása. A lapok azt írják, hogy most már szó sem lehet arról, hogy Szerbia tengerhez vivő utat nyerjen és ezért felelevenítik a Szerbia és Bulgária közti perszonál-unió eszméjét, oly képen, hogy *Ferdinánd* egyúttal a szerb trónt is elfoglalná.

Belgrádban különben több olyan tisztet, akik a királyt szidalmazták, letartóztattak.

Londonból táviratozzák: Jól informált körök a Karagyorgyevics dinasztia helyzetét veszeléyztetve látják. Azt hiszik, hogy a dinasztia a legközelebbi jövőben detronizálják.

György herceg a bandákhoz.

Belgrádból táviratozzák: A demissionált trónörökös a bandavezérek meghívására gyűlésen jelent meg, ahol nagy óvációban részesült. A gyűlésen György herceg ezt mondta:

— Mi elvesztünk, de minden igaz szerbnek lelkében ott él a vágy, hogy követeléseink teljesüljenek. Addig nem lesz nyugalom Szerbiában, míg követeléseinket meg nem adják.

A gyűlésen jelenvolt pápa azután megáldotta Györgyöt, aki felé a résztvevők virágokat szórtak. A herceg azzal a kijelentéssel távozott, hogy továbbra is testvére marad a bandáknak.

A leszerelés.

Belgrádból táviratozzák: A háborus agitációjáról hirhadt nemzeti védelmi bizottság kimondta a feloszlást.

Izwolszky bukása.

Pétervárról táviratozzák: *Izwolszky* külügyminiszter azért adta be lemondását, mert a cár a legutóbbi kihallgatáson rosszalását fejezte ki és azt mondta, hogy *Izwolszky* politikájával nagyon ártott Oroszország tekintélyének Európa előtt.

Berlinből táviratozzák: Pétervári jelentés szerint *Izwolszky* a viszonyok áldozata. A kül-

ügyminiszter határozottan ellene volt azoknak az ígéreteknek, melyeket a cár annak idején Györgynek és *Pasics*nak tett. *Izwolszky* utóda valószínűleg *Engalisev* herceg, a cár kedveltje lesz.

Berlinből jelentik: Irányadó pétervári körök nem hiszik el *Izwolszky* lemondását. Ez a hír Pétervárott ugyan forgalomban van, de hivatalosan még nem erősítették meg.

Márciusi séta a ligetben.**Wittich József aranyórája.**

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

Az aradi ügyészség fogházából ma egy nevezetes ember szabadult ki. Nem hosszú ideig volt az igazságügyi palota önkéntelen vendége. De az a néhány óra, melyet ott eltöltött, élete legemlékezetesebb korszaka lesz. *Balogh* alias *Mihajlovics* Ernő a nevezetes ifju, akit ma a vizsgálóbíró parancsszavára szabadon bocsátottak, azzal a sokatmondó kijelentéssel eresztve útjára, hogy ő nem rabló, nem tolvaj és minden törvényes bizonyíték amellet szól, hogy *Wittich* József aranylánca és órája nem a durva erőszak útján került hozzá.

Az ifjunak ez a vélemény rendkívül megnövelheti az önérzetét. Mert tessék elhinni, nem kis dolog az, ha valakire az a vád ereszkedik le ólomsúlyával, hogy egy koros uriembert a városligetben feltartóztat magános sétájában, megkérdi tőle hány óra és a világ folyását jelző órát kiragadja annak kezéből, aztán köszönés nélkül odább áll. Így nem lehet a mai társadalomban arany órához jutni. A rendőrség is ebben a véleményben osztozik s azért rábizta a törvényszékre, hogy derítsen világot az ügyre. Ott jobban értenek a viszonyok, a jog és a többi viszonyok tisztázásához.

Mert az igaz, hogy *Wittich* József a rendőrségen, mikor *Balogh* Ernővel szembesítették, egyre azt erősítette, hogy határozottan emlékszik az arcára a vádlottnak és váltig azt hajtogatta, hogy az megbántotta a társadalmi rendet, mert vele tolvaji viszonyba lépett. A rendőrség el is hitte volna ezt, ha *Balogh* azzal nem replikál, hogy ő *Wittich* urral ilyen törvény által tiltott viszonyba egyáltalába nem lépett és ha az órát lopta volna, akkor sem emlékezhethék az arcára, mert ő oly mélyen sütötte szemeit a földre, mikor az öreg urral szembe állott, hogy arcvonásait az emlékezetbe nem véshte.

— Különben is vannak tanuk, erősítette a szimpatikus megjelenésű ifju, akik eskü alatt vallják majd, hogy én a városligetben barátságos kézzorítással váltam el a feljelentőtől, aki rettenetes zavarban volt amiatt, hogy a mai rossz világ még a nyelvére találja venni a nevét s azt gondolhatja, hogy ő azért jár a ligetben már március hónapban, hogy ott elmerengjen a természet szépségeiben.

A rendőrség — mint említettük — nem látta tisztán a dolgot s azért áttette a vizsgálóbíróhoz, aki szintén tolvajnak tartotta eleinte *Balogh*ot. A bíróság azonban a bizonyítékokat finom mérlegére tette és a mérlegelés után úgy találta, hogy *Balogh* alaposan nem gyanúsítható meg óralopással. Tanuk vannak, akik a ligetben az ifju és az öreg ur elválásánál jelen voltak. A kit meglopnak, az kiáltozni szokott. De előfordulhat az is, hogy a tolvaj kiabál. Már pedig sem *Wittich*, sem *Balogh* nem lármáztak, hanem kabátjuk gallérját a nyakukra huzva egyik jobbra tért, a másik balra vette útját. Sőt *Wittich* — mint a tanuk mondják — néhányszor vissza is fordult és az ifju után tekintett. Lehet, hogy az órája jutott eszébe, de nem valószínű: mondják a tanuk.

Miután ezek a vallomások, de meg a vádlott határozott tagadása azt bizonyítják, hogy *Balogh* akármilyen más, de tolvaji viszonyba feljelentővel nem léphetett, a vizsgálóbíró parancsára ma délután szabadon bocsátották.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

György királyfi pongyolában.

*

Egy magyar sofför az ex-trónörökösről.

*

Az Aradi Közlöny már irt Szerbia hőbortos kiskirályának világot megkacagtató hecceiről, most újabb „esetek” derültek ki György princről, akinek nem mindennapi ötletességre valló cselekedeteiről bátran kitelne egy féltucat operett.

Most egy magyar sofför mond el róla érdekességeket. Egy pesti automobil-cég műszaki vezetője ugyanis a múlt év végétől március elejéig állt György királyfi szolgálatában. Mint sofför volt alkalmazva nála és így módjában volt közelebről megismerkednie a szerb nép bálványával. Ami szokatlant és fureszt észrevett, azt noteszkönyvébe jegyezte. Följegyzései egyikét-másikat pedig nyilvánosságra hozta.

Álljon itt közülök ez a néhány:

„A szerb fővárosba jöttem és dolgom után láttam — írja. — A trónörökös palotáját kerestem föl és nagy bámulatomra egy igénytelen bérházba küldtek. A ház, amint azt később megtudtam, a *meggyilkolt Sándor király egy lakójának a tulajdona volt.* Annak a lakójnak a háza, aki a nevezetes éjszakán védelmezni kísérlette meg urát és e hűségért az összeesküvők őt is lekaszabolták. Bemutatkoztam a királyi fenségnek, aki az automobil-szinben tartózkodott éppen és nagyban tisztogatta fölhajtott ingujjban a 40 lóerejű belga automobilját. Körötte álltak a szolgák, akiknek legfelsőbb parancsra tétlenül kellett nézniük, amint urok helyettük végzi a munkát. Ebben a kényelemben azonban nem volt köszönet. Mert amikor a trónörökös megállt egy percre, az emberek egymásra néztek halványan, kérdő pillantásokkal. A szemekből e kérdés szült: ugyan kit fog most bántalmazni a prince? Mert a pofon, az minden bizonynyal bekövetkezett. Ha egy fellépéssel kint állt a sorból valaki, ha egy gombnak a csillogása nem tetszett a királyfinak, akkor a legbrutálisabb támadásban részesült az illető. Némelykor a vizeső sugarát, amivel a kocsit mosta, irányította a szolga arcának, aki még a tenyerét sem tarthatta védelmére.”

„Szegény Kolakovics! Hányszor jött boldog mosolylyal hozzám:

— Ma csak négyszer ütött arcul ő fensége, — mondta — ma nagyon jókedvében volt.

Mert a rendes porció nyole-tíz pofon volt napjában, nem számítva ide azokat az ostoresapásokat és csizmarugásokat, amik ráadásai voltak a megalázó ütlegeknek.”

„El kell ismernem róla, hogy szerette a szerb népet. Ő maga is egyszerű volt és soha nem törődött vele, ha valaki a neki járó címzést meg nem adta. A környezetével azonban durvább volt, mint nemzetének utolsó kanásza. Csak idegen nemzetiségű alkalmazottjaival szemben volt tartózkodó. Sokat vitatkozott velem arról, hogy a világon melyik a legjobb katona. A szerb persze első helyen áll — mondta. — Azután az orosz következik és csak az orosz után jön a török. Ami ezek után jön, az már szót se érdemel.”

— Hát a mi honvédek és bakáink szót se érdemelnek, — kérdeztem.

— Mit, a maguk katonáik! — felelt megvetően György királyfi. — Meglátja majd, hogy masirozom én az ezredem élén végig az Andrássy-uton, ha legyőztük Magyarországot.

— Csakhogy ezt nem éli meg fűnséged — feleltem neki nyugodtan.

Erre a válasza vérbe borultak a szemei és meg akart támadni. De olyan pozitúrába vágta magát, hogy látta, hogy ebből baj lehet.

A testi erejével és az ügyességével igen

nagyra volt a trónörökös ő fensége. A szinben, ahol rendszeren délelőtti tíz órától egészen ebéd idejéig tartózkodott, folyton mutogatta az izmait. Emelt, ugrott és feszítő rudakkal produkálta magát.

Egyszer azt mondtam neki, mutassa meg, hogy tud vivni. Láttam, zavarba jön a trónörökös és nem faggattam tovább. Másra tereltem a beszédet. Csak később tudtam meg, hogy a *kardja le van szögelve a hüvelyéhez*, nehogy azt egy indulatos percében valakinek a szívébe mártsa. Azt is megtudtam, hogy a pisztolyában, bizonyára ugyanaz okból, *vak töltések* vannak elhelyezve.

Egy ízben brutális bánásmódja miatt a melléje osztott adjutánsok panaszra mentek a királyhoz. A fiu ezért bizonyára orrot kapott. Amint legközelebb összejött adjutánsaival, ezekkel a szavakkal fenyegette meg őket:

— Majd adok én nektek denunciót! Kiverlek benneteket az öreggel (Péterrel) együtt az országból!

Ez a fenyegetése azonban fordítva sült el. Szegény királyfi, bizonyára szanatóriumba kerül.

Létszámemelés előtt.

A szerb konfliktus következményei.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 30

Bosznia és Hercegovina annektálása óta állandóan kísért a létszámemelés ügye. Az osztrák pártok és azok sajtói a szerb válság egész tartama alatt hangoztatták a monarkia véderő fejlesztésének szükségét és dühösen támadták a magyar sajtót, mert a létszám felemelése ellen mert felszólalni. Még meg sincs kötve formálisan a béke, a közös kormány máris lanszirozza a létszámemelés sürgősségét. A bécsi *Zeit* — mint tudósítónk jelenti — ma egy előkelő osztrák diplomatának a nyilatkozatát közli, amelyből kiolvasható, hogy a közös kormány most kettőzött erővel fog fellépni a haderő fejlesztésére vonatkozó követeléseivel.

A nyilatkozat, mely minden valószínűség szerint a *hadügyminisztérium köréből jön*, többek közt ezeket mondja:

— Tévedés volna azt hinni, hogy a boszniai annekszió elismerésével minden külpolitikai nehézség elsimult. Szerbia maga nem mond le végleg követeléseiről és ha sikerül majd belső válságait elsimítani, újból kezdi az ellenünk való agitációt. Másrészt azonban azok a nagyhatalmak, melyek most meghajoltak a monarkia és Németország erélyes fellépése előtt, irigyei és ellenségei lettek a monarkianak, amelynek ezért *elő kell készülnie a jövőre.* Nekünk erőseknek kell lennünk, mi több: *erősebbeknek kell lennünk.* Szükséges a belső erőknél, a belpolitikai viszonyoknak a konszolidálása, de *szükséges a haderő időszerű fejlesztése is.* A monarkianak nem fog mindig hat hónap a rendelkezésére állani, hogy harcra készülődjék. *A hadseregnek minden időben harcra felfegyverkezve kell állani. Ezt tudni fogja a közös kormány és tudni kell ezt mindkét parlamentnek is.*

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: Nebántsvirág, operett. Aradi Aranka vendégfelleptével. (B bérlet).

Csütörtök: Szókimondó asszonyság, szinmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (C bérlet).

Péntek: Nóra, szinmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (A bérlet).

Szombat: Elnémult harangok, szinmű. Gál Gyula vendégfelleptével. (B bérlet).

Vasárnap: Delután: Bankbán, tragédia. Felhelyárakkal. Este: Erdészleány, operett. Rendes helyárakkal. (C bérlet).

* **A drótostót.** Aradi Aranka ma este Lehar híres operettjében Zsuzskát játszotta nagy tettség mellett. A sokat játszott operett előadására is megtelt a színház és a közönség szívesen tapsolt Aradi Arának, aki énekekben, játékokban egyaránt pompásat nyújtott. Partneréi közül *Leöveynek* volt Pfefferkorn szerepében nagy sikere, jóízű humorral, a tulzásokat kerülve adta a híres szerepet. A vendég mellett neki is bőven kijutott az óvációból. Jó volt *Polgár*, mint politikus bádigos. *Faludy* érezhető indispozícióval küzd. *Zalay* és *Hunyady* jók voltak. A kar nagyon rontott. *H. G.*

* **A husvéti kiállítás.** Az aradi Képző- és Iparművészeti társulat virágvasárnapkor megnyíló kiállítására már majdnem együtt vannak az Aradon és a környéken magántulajdonban levő képek és műtárgyak. A bejelentett tárgyakból ítélve úgy mennyiség, mint minőség tekintetében elsőrendű érdekesség lesz a husvéti kiállítás, melyre még most is jönnek újabb bejelentések. Az eddig említetteken kívül a következő bejelentések történtek: *Málek* Lajos dr. Spányitól, *Freeskay*tól, *Böhm* Páltól és *Prepeliczay*tól jelentett be több képet; *Ring* Géza Pálya Celesztintől, *Ventlén*yitől, *Hegedűstől*, *Gabriel Max*-tól, *Vaszary*tól, *Bosznaitól* és több neves magyar festőtől; dr. *Jellinek* Henrikné Bayer müncheni festőtől egy női fejet, két érdekes miniatűr képet; *Székel*y Salamon Nádler-, *Oswald*-, *Fejérváry*-, *Reichhardt*- és *Istvánffy*-féle képeket; *Neumann* Miksa egy Nyilassy-képet; *Rozsnyay* Kálmán és *Rozsnyay* József Klammer- és Neogrady-képeket; *Szende*-*Tivadar* dr. *Pataky*- és *Margitay*-képeket; *Hecht* Adolf dr. francia festményeket jelentett be. *Barabás* Béla egy értékes műtárgyat ígért, *Urban* Iván *Wagner* Sándortól, *Halmitól*, *Grünwald* Bélától, *Waelker* angol akvarellistától és *Horváth*tól jelentett be képeket. A *Kölcsey*-*egyesület* a szabadságharc idejéből való akvarelleket, egy eredeti *Zichy* Mihály rajzot és *Munkácsy* rajzot és egy *Basa*-féle *Zichy*-arc-képet küld a kiállításra. *Zerkovitz* Rudolf *Eisenhut*-tollrajzokat, *Ujváry*-képeket, régi olasz és francia festményeket s egy XIV. századból való gobelint jelentett be.

* **Gál Gyula — Napoleon.** Gál Gyula, a budapesti Nemzeti Színház kiváló művésze ma érkezett Aradra, hogy három estére tervezett vendéjátékait megkezdje. Első fellépése csütörtökön lesz a *Szókimondó asszonyság*-ban, amelynek Napoleonját játsza. Pénteken Ibsen *Nóra*-jában, szombaton pedig *Rákosi* Viktor szinművében, az *Elnémult harangok*-ban lép fel a művész.

* **Aradi Aranka bucsuja.** Holnap lép fel utoljára az aradi színházban Aradi Aranka, a kolozsvári Nemzeti Színház primadonnája. A művésznő a Nebántsvirág címszerepében bucsuzik az aradi közönségtől.

* **Az olaszok bucsu-hangversenye.** Városzerte nagy érdeklődés előzi meg azt a nagyszabású hangversenyt, amelyet szombaton este a Fehér Kereszt-szálló nagytermében bucsuzól rendeznek az aradi színház olasz vendégművészei, mielőtt európai körutra indulnak. Jegyek előre válthatók ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.

* **Bánk-bán** — délután. Vasárnap délután mérsékelt helyárok mellett az egyetlen klaszszikus magyar szomorú játék, a Bánk-bán kerül színre.

* **A kéz.** Valóban szenzációs dráma az Uránia legújabb slágerdarabja, *Bereny* francia író *A kéz* című némajátéka. Egy rendkívül elegáns színész nő lakásában megjelenik egy betörő, akit munkája közben zavar meg a ház urnöje, aki egy gavallér kíséretében érkezik haza. A betörő, aki az apacheok veszedelmes fajtájából való, egy mellékszobába rejtőzik, melyet függöny takar el. A színész nő udvarlója rövid időre eltávozik. A színész nő táncosnő kosztümöt vesz magára és a tükör előtt bolet táncol. Egyszerre rémülettel látja egy csupasz kéz képét a tükörből. A betörő kinyújtott keze ejtette rémületbe. Nehogy elárulja magát, a táncot tovább folytatja és táncolva megy az ablakhoz, segítségért kiáltva az utcára, aztán ledobja az ajtó kulcsát. A betörő veszedelmet sejtve előjön, késsel ront a színész nőre, aki a halálfélelemtől elájul. Az ékszereket összeszedve megakarja gyilkolni a táncosnőt, de ennek szépsége a szívébe markol és megkegyelmez neki. Közben nyílik az ajtó, megjelenik az udvarló, aki lefegyverzi a betörőt, életre kelti az ájult nőt, aki futni engedi a veszedelmes éjjeli látogatót. Ez a megrázó darab meséje.

A LEGSZERENCSETELENEBB EMBER.

*

Egy vasuti kaland következményei.

*

Vannak emberek, akiket végzetes következetességgel üldöz a balsors és hármihöz kezdenek, kontra üt ki. Ez magyarra fordítva a peches ember. A peches emberek első klasszisába tartozott *Vünsbach* Mór soborsini hivatalnok, amint ma ékes bizonyosságot tett erről az a tárgyalás, amely Zih járásbíró előtt folyt le. A különben derék és ügybuzgó tisztviselő ma a legkomorabb arccal jelent meg a bíró előtt, hogy számoljon egy olyan „büncselekményeért” ahol kivüle senki más nem voszithetett volna. Azzal vádolták, hogy könnyelműen kockára tette az életét. A saját életét. Tetszik érteni? Sorjában elmondjuk a „büncselekmény” történetét.

A múlt év őszén *Vünsbach* Mór soborsini hivatalnoknak valami fontos dolga volt Aradon. Kért egy napi szabadságot főnökétől, kimaradási engedélyt feleségétől és Aradra utazott. Itt dolgát elvégezve, a délutáni órákban rohant ki az állomásra, hogy idejében haza utazzék. Sietségben eltévesztette a vonatot és az erdélyi vonat helyett a temesvári vonatra szállott fel. Jó messzire elrohogott már a vonat, amikor tévedését észrevette és leugrott. Az ugrás szerencsésen sikerült, mert csak a ruhája szakadt el, de a vonatot megállították, jegyzőkönyvet vettek fel az esetről és *Vünsbach*ot megbüntették. Kocsin visszahajtatott az állomásra, de az ő vonatja ekkor már elment és így kénytelen volt még jó időt Aradon tölteni. Hogy ebből milyen diplomáciai bonyodalmak származtak a főnökénél, a feleségénél, arról jobb egyáltalán hallgatni.

A derék ember azt hitte, hogy miután elszakadt a ruhája, megbírságot a vasut, fegyelmi büntetést kapott a felesége ónagságától, szemrehányást a főnökétől, alaposan megfizetett a kis vasuti kalandért. Csalódott. Az aradi járásbírótól a napokban idézést kapott, hogy bűnügyben, mint vádlott jelenjék meg. Azzal vádolta a bíróság, hogy mikor leugrott a vonatról, saját életét könnyelműen kockára tette. Jogállamban élünk,

— szokták mondani — ahol drágán kell megfizetni az emberi életet, még ha saját magunké is az az élet.

Vünsbach Mór hiába mondotta ma a bíróság előtt, hogy ő ebből az ügyből kifolyólag már megszenvedte a multat és jövendőt és hogy ő Arad megye és kapcsolt részei legpechesebb embere; de Zih bíró szíve nem lágyult meg, hanem *Vünsbach*ot a saját életének könnyelmű veszélyeztetéseért elítélte 10 korona pénzbüntetésre.

— Nem felebbezek, — mondotta elkeseredetten a vádlott, — mert amilyen pechem van, a törvényszék még elzárásra fog itélni.

Panaszkodó szocialisták.

Egy esztendő eredménye Aradon és a megyében.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30.

Most jelent meg a szociáldemokrata párt múlt évi működéséről szóló jelentés, amely az ország minden részében működő szociáldemokrata pártok akciójának eredményéről szól. Az a rész, amelyben az aradiak és aradmegyeiek munkájáról ad számot a jelentés, panaszos szavakkal kezdődik. Szemrehányó hangon referál arról, hogy a hatóság üldözi a szocialistákat.

A jelentés bennünket érdeklő részét különben itt közöljük:

Aradon a megyei bizottság intézi a helyi mozgalom ügyeit is. A koalíciós regime alatt egyetlen városban sem működött a hatóság olyan lelkesedéssel, mint itt. *Virágzó szervezeteinket rombolta s az elvtársak szabad szervezeti működésükben a legféltelenebb üldözéssel állanak szemben.* Ennek dacára erőteljes pártélet van Aradon, annak beszédes bizonyítéka, hogy a pártszervezet évi bevétele 4930 korona 57 fillér volt.

A megyei szervező bizottság működése kiterjed Ujarad, Radnalippa, Pankota, Pécska, Medgyesegyháza, Kisjenő, Kísszentmiklós, Nagykamarás, Szemlak, Seprős, Világos, Zsigmondháza, Almáskamarás, Borosjenő, Borossebes és Battonya községekre. Népgyűlés tartatott Aradon 12, vidéken 16. A hatóság betiltott Aradon 3, a vidéken 12 népgyűlést. A választójog érdekében többször rendeztek elvtársaink tüntető felvonulást és ahányszor a hatóság betiltotta, *annyiszor tüntettek engedély nélkül.* Az ilyen tüntetések alkalmával az aradi rendőrség budapesti példa szerint működik. Karácsonykor jól sikerült megyei értekezlet volt, melyen jelen volt 16 község képviselőjében 29 küldött és 11 aradi szervezet megbízásából 43 küldött.

Elmondja aztán a jelentés, hogy Szilágyi Kiss István és Varga Ferenc „elvtársakat” az aradi törvényszék izgatás címén vád alá helyezte. A bíróság Szilágyit július hóban 6 hónapi államfogházra és 100 korona pénzbüntetésre, Vargát pedig 1 évi államfogházra ítélte. A tábla 1909. február 15-én mindkét vádlottat felmentette.

A románok betiltott értekezletéről ezt írják:

Román ajku elvtársaink Aradon 1909. január 10-én tartott országos értekezletét a főkapitány betiltotta. A küldöttek átmentek Temesvárra és az értekezletet ott tartották meg.

KETTŐS ELJEGYZÉS Justh Gyula családjában.

*

Arad, március 30.

Ma este *Justh* Gyulának Budapesten lévő lakásán kettős eljegyzési ünnepség ment végbe. A házelnök két leányát eljegyezte két aradi ismert földbirtokos, az aradi ismert előkelő társaságok tagjai. *Justh* Elzát *Jakabffy* Gyula, Aradvármegye aljegyzője, *Justh* Margitot pedig ifjabb *Purgly* János földbirtokos jegyezte el. Az eljegyzésről szóló jelentéseket itt közöljük:

Justh Gyula és neje *Szitányi* Vilma örömmel tudatják leányuknak, *Justh* Elzának *Jakabffy* Gyulával, özvegy *Végh* Aurélné született *Jakabffy* Vilma és néhai első férje *Jakabffy* Lajos fiával történt eljegyzését.

Budapest, 1909. március 31.

A *Jakabffy*-család hasonló jelentést adott ki.

A másik eljegyzésről ez az értesítés szól:

Justh Gyula és neje *Szitányi* Vilma örömmel tudatják leányuknak, *Justh* Margitnak ifj. *Purgly* Jánossal, özvegy *Purgly* Lajosné született *Konstantin* Berta és néhai férje, *Purgly* Lajos fiával történt eljegyzését.

Budapest, 1909. március 31.

A *Purgly*-család hasonló jelentést adott ki.

A *Justh* és *Jakabffy*-családok ismeretsége régi keletű. Mindkét családnak a csanádmezei Tornyan van birtoka s akik most eljegyezték egymást, azok gyermekkorukban sokat játszadoztak a család ősi portáin. *Justh* Margitnak első férje, *Mesko* Sándor csanádmezei földbirtokos néhány évvel ezelőtt halt meg egy külföldi fürdőhelyen.

A ma megtörtént eljegyzés híre nem váratlanul érkezik, mert az aradi előkelő társaságokban már hónapok előtt tudtak a készülő családi ünnepségről.

Gecsei büntársa — örült.

Kádas-Hável Jenő tébolydában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 30

Kádas-Hável Jenő nem ismeretlen az aradi és a környékbéli közönség előtt. Néhány hónappal ezelőtt a kilencszeres rablógyilkossal, *Gecsei* Sándorral együtt emlegették a nevet. Az aradi rendőrségnek ma is az a meggyőződése, hogy *Kádas-Hável* Jenő, az elzúllott kereskedőség cinkostársa volt a délvidéki fojtogatóbanda vezérének, *Gecsei* Sándornak.

Ez a vád, az ő tagadásával szemben még nem bizonyult be s csak gyanu maradt mindmáig. Egyéb bűnök azonban kiderültek róla. Legalább 35 rendbeli betörés, lopás és rablás bizonyult rá. Már az ügyesség dolgozott is a nagystilű gonosztevő vádiratán.

Most azonban egyszerre meg kell szakítani ellene a vizsgálatot és az egész eljárást. Ugyanis *Kádas* a kir. ügyesség fogházában örültnek mutatta magát. Folytonosan vagdalta magát a földhöz, majd pedig mélabus ifjunak szeretett volna föltünni. A kérdésekre zavaros feleleteket adott.

Mindez arra indította a vizsgálóbíró, hogy elrendelje *Kádas* elmebeli állapotának megfigyeltetését. Fölhívta *Auszterweil* László dr. és *Posgay* István dr. törvényszéki orvosokat a

megfigyelésre. A hónapig tartó elmevizsgálatnak és megfigyelésnek eredményét a napokban terjesztették az orvosok a vizsgálóbíró elé. A jelentés szerint Kádas vele született elmeegyensúlyában szenved, amely közveszélyes tébolyig fokozódott nála. Az orvosok tébolydaba való internálást ajánlanak. Ennek alapján a vizsgálóbíró ma hozott határozatában Kádas ellen az összes ügyekben megszüntette az eljárását.

Greén főkapitány véleménye szerint Kádas a babona áldozata. Neki bevallotta, hogy betörései után mindig olajba ólmot öntött és ha öntés után rendőralak formálódott ki az ólomból, akkor további lopásaiban szerencsét remélt. Ez a babona azután úgy elhatalmasodott Kádasnál, hogy örültséget eredményezett.

HIREK.

A kínai a király a magyar parlamentben.

*

Fővárosi tudósítónk jelenti: Tegnap Bécsből Budapestre érkezett *Tong-Csao-I* alkirály vezetésével az a kínai küldöttség, amely a fővárosi nagyobb pénzintézeteket és közgazdasági intézményeket tekinti meg. A küldöttségben résztvesznek az alkirályon kívül *Jesa-Csuna*, *Csui-Plu* és *Csing* hercegek kíséretükkel; a küldöttséggel együtt érkezett *Probst* Frigyes külügyminisztériumi osztálytanácsos. A küldöttség tegnap délután ellátogatott több közgazdasági és pénzintézetbe, megtekintette a fővárost, volt a parlament épületében. Este hat órakor *Wekerle* Sándor miniszterelnök fogadta a küldöttséget a miniszterelnöki palotában s félóra hosszat elbeszélgetett tagjaival. A miniszterelnök kivette a küldöttséget a palota terraszára s onnét mutatta meg nekik Budapestet, amelynek messzeterülő képében a küldöttség tagjai sokáig elgyönyörködtek.

A vendégek elragadtatással nyilatkoztak a magyar főváros szépségéről s kijelentették, hogy kellemesen érinti őket az a szimpátia, amelyre a magyar fővárosban találtak.

Ma délelőtt meglátogatták a képviselőházat, ahol *Wekerle*, *Apponyi*, *Andrássy* és *Zichy* miniszterekkel beszélgettek. Azután a karzatra mentek, ahol látható érdeklődéssel hallgatták *Wekerle*nek a szerb válságról tett nyilatkozatait, melyeket egy tolmács fordított le rögtönözve. A vendégeket a Házban nagy érdeklődéssel vették körül a kíváncsiak.

— *Lapunk* mai számához vidéki előfizetőink számára postautalványt mellékelünk. Kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek előfizetése e hónap 31-én lejár, hogy előfizetésüket szíveskedjenek megújítani, nehogy a lap szétküldése körül akadályok merüljenek föl.

— *Szell Kálmán* összeférhetlensége. Budapesti tudósítónk jelenti: Ma délután tartotta meg az összeférhetlenségi bizottság *Szell Kálmán* ismert összeférhetlenségi ügyében a tárgyalást. Személyesen megjelent az ülésen *Kovács Gyula* budapesti bádógosmester, aki tudvalevőleg azért jelentette be összeférhetlenségét, mert *Szell Kálmán* a Magyar Jelzálog és Hitelbank számára, amelynek kormányzója, kölcsönt szerzett a postatakarékpénztártól és az osztrák-magyar banktól; azonkívül a magyar kormánnyal összeköttetésben levő Agrárbanknak

főrésztvényese. *Kovács* a tárgyaláson arra kérte abizottságot, engedje meg, hogy ügyvéddel képviseltesse magát. Kérését elutasították. Erre *Kovács* személyesen felolvasta az összeférhetlenségi bejelentést s azonkívül kérte *Wekerle* Sándor, *Kossuth* Ferenc meg több osztrák politikai kihallgatását. Ezután *Szell Kálmán* szólalt fel és kijelentette, hogy állása nem összeférhetlen.

— Annyi részvényem van, — mondta — amennyit az alapszabályok megengednek. A bankot én alapítottam, ott töltöttem el 19 évet és csak akkor váltam meg tőle, amikor miniszter lettem.

A bizottság egyébként ma nem döntött, mert *Szell Kálmán* a vádak cáfolatával még nem végzett. Az ülést a napokban folytatják.

— *Kinevezések*. A hivatalos lap közli, hogy a pénzügyminiszter *Bánhegyesi Lajos* aradi pénzügyigazgatósági fogalmazót pénzügyi segédtitkárrá nevezte ki. *Weisz Samu* aradi m. kir. adóhivatali adótitkár a kilencedik, *Szabó György*, *Kaba Gyula*, *Berzován János* és *Hevesi Jenő* aradi adótitkárakat a tizedik fizetési osztályba, *Happich Gyula* világi adóhivatali ellenőrt I. osztályba, *Hartmann Samu*, *Horsiest Kálmán* Budapesti adótitkárakat a tizedik fizetési osztályba léptette elő.

— *A székesfehérvári hősök*. A hivatalos lap mai száma ezt a királyi kéziratot közli: Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére *Berényi István* és *Szajkó József* postás és távirat aliszteknek, a székesfehérvári postarablás alkalmából életük kockáztatásával tanúsított bátor maguktartása elismerésül, a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Bécsben, 1909. évi március 16-ikán.

FERENC JÓZSEF s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

A székesfehérvári postarablás még élénk emlékezetben van. *Berényi* és *Szajkó* voltak azok, akik rettenthetetlen bátorsággal rávetették magukat a merénylőre és ártalmatlanná tették.

— *Zubovics Todor* párbaja. Fővárosi tudósítónk jelenti: *Zubovics Todor*, a világszerte ismert magyar huszárkapitány, aki nemrégiben tért haza afrikai utjáról, ma délután kardpárbajt vívott legifjabb *Abrányi Kornéllal*. A párbajban a felek hatszor is összeesaptak, de sebesülés nem történt. A párbaj oka összeszólközás volt.

— *Eljegyzés*. *Novák Kamil* dr. békésmegyei főispáni titkár, földbirtokos, eljegyezte jobbházi *Dóry Pál* békésmegyei főispán és neje, jobbházi *Dóry Gabriella* leányát, *Natáliát*.

— *Kell Manó* cég ajánlja hírneves *Kelengveharisnyóit és ruhadisz remekeit*. Telefon szám 673.

— *Házasság*. *Révész Géza* dr. abonyi ügyvéd, Pestvármegyei tb. főügyésze f. hó 28-án házasságot kötött *Roth Sárkával*, özv. *Roth Lipótné* leányával.

— *Négy ház és négy testvér*. Fővárosi tudósítónk jelenti: Néhány évvel ezelőtt meghalt a fővárosban *Funkelstein Mór* nevű háziúr, aki után négy ház maradt a négy gyermekére. A gyermekek úgy egyeztek meg, hogy a házak hasznélvezeti joga az özvegyet illesse és csak annak halála után osztozkodnak. Egy év után a négy örökös közül a három leánytestvér feljelentést tett bátyjuk: *Fenyves (Funkelstein) Ernő* ellen. A feljelentés szerint *Fenyves*, akinek a *Károly-köruton* van üzlete, anyját rábeszélte és a négy ház közül az egyiket eladta, a másik hármát megterhelte és a pénzeket saját céljaira fordította. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— *A vácrétsági rablógylkos szökése*. Oguliból jelentik: Az itteni esendőrség a vácrétsági rablógylkosok egyikét elfogta. Midőn a rablógylkost, aki nevét nem akarta megmondani, vasuton Budapestre akarták szállítani, a robogó vonatról leugrott és elmenekült.

— *Forgách-kutya*. A szerb „forradalmárok” szemtelensége még most is kitor és nincs tekintettel az országot érdeklő, nagy fontossággal bíró kérdésekre, nem hunyáskodik meg szomorú magára hagyatottságában, hanem évődik és éretlen gunyt üz gróf *Forgách* követünkkel. Tegnap a király proklamációja mellé ríktó falragaszok kerültek, nagy mulatságára a belgrádiaknak. Ez a falragasz:

Szürke szőrű, kancsal szemű,
pupos hátú,
őszes fejű

kutya

elveszett.

Az eltévelyedett eb:

FORGACH

névre hallgat.

Aki megtalálja, fényes jutalmat kap

Szava Trisics

kocsigyártótól.

Ez a felhívás helyet foglal ma megjelent több belgrádi ujság hasábjain is. Tudni kell azt is, hogy *Forgách* gróf követ csakugyan *kancsalit* kissé s hogy fiatal volta ellenére is, erősen öszbe vegyül a haja. Nyilvánvaló, hogy az éretlen tréfát vele szemben engedte meg magának a szerb szemtelenség, amelyre egyébként *Forgách* gróf, nagyon helyesen, nem is reagál.

— *Eltűnt leányok*. Budapestről jelentik: Az a feltevés, hogy a leánykereskedésről, kerítésről rendelkező új büntető novella az esetek számát szemlátomást csökkenteni fogja, mindeddig nem vált be. A vásár vigan folyik tovább, csak a kereskedők és az ügynökök óvatosabbak. Bizonyítéka ennek, hogy napról-napra jelentenek be a főkapitányságon eltűnéseket és a legtöbb esetben az a gyanu, hogy ez eltűnt leány kerítők kezébe került. Tegnap a következő eltűnéseket jelentették:

Benesch Anna 15 éves leány, szüleinek *Márton-utca* 33. szám alatti lakásáról. *Sommer Erzsébet* 16 éves leány szüleinek *Rózsa-utca* 27. szám alatti lakásáról látogatóba ment a *Ranolder-utca*ba, mint a hivatalos rendőri jelentés mondja: „eltávozott egy ismerőséhez, aki meghalt, másnap reggel onnét is elment és azóta eltűnt.” Hogy mit csinált a szegény leány egy éjszakán át annál az ismerősnél, aki meghalt, vagy hogy később halt-e meg az ismeretlen ismerős, erről a rendőrség nem szól semmit, de elmondja a személyleírásban, hogy „termete közepes, arca hosszukás, piros, haja szőke, szeme macskaszem (!) stb. és hogy „pepita kockás ruha, vörös sipka” és talán (!) kékszinű felöltő volt rajta. Gyanús körülmények között tüntek el *Nagy Juliska* és *Zilzer Malvin* 21 éves leányok is, előbbi elárúsítónő, *Retek-utca* 19. szám alatti lakásáról, utóbbi cseléd, *Dessewffy-utca* 26. szám alatti szolgálati helyéről. Az eltűnteket a rendőrségen az „eltűnteket” kezelő osztály állítólag keresi. Hogy a keresés hogyan történik, a nyomozás milyen erélyvel és milyen eredménnyel folyik, az titok. Mert a „hulla és eltűnési ügyek” referense mély titok gyanánt kezeli a reá bízott dolgokat és legföljebb csak néha napján ad ki a szegény eltűntekről egy titokzatos, de humoros jelentést, mint a kis *Sommer Erzsébet* esetében tette.

— *Utolsó ebéd a ségái szegénytanulók konyhájában*. Tegnap volt az utolsó ebéd a ségái szegénytanulók konyhájában. Négy hónapon át gyakorolta jótékonyágát ez az intézmény a szegény gyermekekkel. Izletes paprikásból és süteményből állott az ebéd. Hálával telve távoztak a gyermekek az ebédéről.

— láték egy mandátummal. Ismeretes, Siegescu József országgyűlési képviselő hogyan lavírozott a mandátumával, amíg azt tizenhét nappal megválasztása után be nem nyújtotta. Ugyanekkor Siegescu a törvénynek megfelelőleg bejelentette, hogy összeférhetetlen helyzetben van. Ezt az összeférhetetlenséget Siegescunak, akit március 2-án választották meg, április 2-ig meg kellett volna szüntetni, vagyis a tanári állásáról le kellett volna mondania. Hogy azonban ezt ne kelljen megtennie, a saját oravicai hívei által kérvényt adatott be választása ellen a képviselőházhoz. Ily módon a mandátumnak végleges igazolását jó időre megakadályozta, ami által elérte azt, hogy egyelőre tanári állásáról nem kell lemondania.

— **Öngyilkosság szemtanuk előtt.** A nagyváradi hegyen rémes öngyilkosságot követett el egy szerelmes szívű fiatalember, két szemtanu láttára, akik azonban nem mertek közbelépni, hogy megmentsek a szerencsétlent. *Kajtor* István hegyőr és szőlőbirtokos Lajos nevű 19 éves fia az öngyilkos. Szerelmi bánata miatt határozta el magát a végső lépésre. Tegnap reggel kiment a Nagyváradi és Hegyközpályi közötti határmegyére s itt egy magányos tölgyfára felakasztotta magát. Mintegy 400 lépésnyirel két síheder fiu nézte végig az akasztási kísérletet, de nem mertek a tölgyfához közel menni. Mikor aztán látták, hogy a fiatal *Kajtor* egy hurkon függ, befutottak Kovács Antal pályai lakoshoz. Mire azonban Kovács előkerült és levágta a szerencsétlen fiatalembert, az már kiszenvedett. Szülei lakására vitték a fiatal öngyilkos tetemét, ahol a hullaszemlét Mayer László főorvos ejtette meg.

— **A lombfűrész-művész.** Budapestről jelentik: Furfangos tolvajt tartóztatott le ma a rendőrség. *Dávid Béla* kecskeméti születésű 25 éves munkátalan kereskedő segéd az illető. Sorra járta a dohánytözsdeket, ahol azzal az ürügygel, hogy szenvedélyes lombfűrész művész, üres szivarobozókat kért. Rendesen azokat az üzleteket választotta ki, amelyekben magányos nők tartózkodtak. Amíg a tözsde tulajdonosa az üres dobozokat kereste, *Dávid Béla* a kezébe kerülő szivarokat, cigarettákat, több helyen pénzt is ellopott. Tizenegy feljelentést tettek a tolvaj ellen és *Keresztessy Gyula* dr. rendőrfogalmazó széles körű nyomozást indított a tolvaj után, akit ma sikerült kinyomoznia. *Dávid Béla* beismerete, hogy több helyen követett el lopást. A szivarokat és cigarettákat kávéházakban, mulatóhelyeken adta el. Ezer koronán felüli holmit lopkodott össze a tolvaj s valószínű, hogy még több a károsult. A tolvaj kereskedőségét a rendőrség letartóztatta.

— **Kutyaforradalom.** Furesa, de veszedelmes háborúság tört ki a tolnamegyei Nagykajdácsón. Az előjáróság, mert az ebek közt kitért a veszélyesség, elrendelte valamennyi kutyágyonveretését. A nagykajdácsiak emiatt ropantul megharagudtak a jegyzőjükre, akit a tömeges kutyahalál okozójának tartottak. A tömeg megtámadta a jegyző lakását, ablakait beverték és csak kicsiben mult, hogy a jegyzőt véresre nem verték. A faluban most is izgatott a hangulat. A község főbírája esendőséget kért a tolnai alispántól.

— **Francia likőrök legbiztosabb készítésére.** — házilag — 1 üveg likőr aroma Vojtek és Weisznál. 171

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **A Jegyesek Albuma — pörvesztes.** Az a pör, amelyet az aradi kereskedők és iparosok egy része a *Jegyesek Albuma* című vállalat engedményese, *Szilas Mór* marosvásárhelyi kereskedő ellen indított, most a második fórumon is eldőlt. Tudvalevő, hogy ennek a vállalatnak ügynöke a *Jegyesek Albuma* részére ravaszul megfogalmazott hirdetés-megrendelő nyilatkozatokat íratott alá, s utólag ezeket arra akarta

fölhasználni, hogy az aláírókat nyolcszáz ezer korona erejéig megsarcolja. Az aláírók erre *Mittler Izidor* dr. utján keresetet adtak be az aradi járásbíróshoz a megrendelés érvénytelenítése iránt. Az aradi járásbíróshoz a keresetnek helyet adott, a mire *Szilas Mór* felebbezett. Az aradi törvényszék, mint felebbviteli bíróság ma nyilvános előadásban foglalkozott a felebbezéssel és a felpereseknek erre vonatkozó válasziratával. A tanács elnöke *Ribiczey Ferenc* törvényszéki bíró, tagjai *Kovács Marcel* dr. és *Schartner Sándor* dr. bírák voltak. A felebbviteli bíróság a felebbezés elutasításával a járásbíróshoz ítéletét helybenhagyta, s ezzel kimondta, hogy a megrendelő lapok érvénytelenek. Az ítéletnek érdekes indokolása megállapítja, hogy a *Jegyesek Albuma* vállalat ügynöke család módjára tévedésbe ejtette az érdekelt aradi kereskedőket és iparosokat, az pedig, aki család módjára jár el, nem hivatkozhat arra, hogy a másik szerződő fél nem fejtette ki a kellő gondosságot. Minthogy pedig az ügynök az alperesnek megbízott embere volt, vele állott jogviszonyban, ennél fogva az alperes felelős az ügynöknek működéséért, s ha az családul járt el, úgy annak következményeit nem a megtévesztett kereskedő, hanem az ügynök megbízója kell, hogy viselje.

§ **Agyonvert vetélytárs.** Tíz évig élt vadházzasságban *Halmassán József* forjási lakos *Gójan* Katalinnal. Egyszerre azt vette észre, hogy az asszony kacérkodni kezd *Zsurkonyi Krecsun*nal. Boszút esküdött vetélytársa ellen. A múlt év október 13-án megleste a szerelmeseket, akik éppen pásztoróra mentek. Várta őket az erdőszélén. Amikor kocsin elhajtottak előtte, kiugrott egy bokor mögül, megállította a lovakat és a szöges botját felemelte a szerelmesekre. Az asszony futva menekült *Halmassán* dűhe elől, *Zsurkonyi Krecsun* azonban nem tudott a dühös ember elől szabadulni. Öre mentek, majd *Halmassán* szöges botjával ütlegelni kezdte vetélytársát, akinek addig ütötte a fejét, míg csak élet volt benne. Ma ült felette törvényt az aradi törvényszék és erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testi sértés büntette miatt elítélte egy évi börtönre.

§ **Egy törvényszéki jegyző rehabilitálása.** Kolozsvárról telegrafálják: *Indre László* dr. dévai törvényszéki jegyzőt, a ki az országos bírósági jegyzői kongresszus elnöke volt, a dévai királyi ügyészség sikkasztással megvádolta. Valaki ugyanis névtelen levélben följelentette *Indre Lászlót*, hogy a kongresszus pénzeit elsikkasztotta. A vizsgálat folyamán a meggyanusított jegyző teljes ártatlansága tünt ki s ennek alapján a dévai királyi törvényszék fölmentő ítéletet hozott. Az ügyészség megfölebbezte az ítéletet s a kolozsvári kir. tábla most tárgyalta az ügyet nagy érdeklődés mellett s a vádlott személyes védekezésének meghallgatása után helybenhagyta a dévai törvényszék fölmentő ítéletét. Megokolásában különösen kiemelte a vádlott korrekt és jóhiszemű eljárását.

§ **Vétkes bukás.** *Rosenberg József* aradi rövidáru kereskedő 1907. június 28-án csődöt kért maga ellen. A csőd elrendelése után több hitelező feljelentést adott be ellene, hogy bár tudta fizetése képtelenségét, a csődnitás előtt árukat rendelt és egyes hitelezőknek zálogjogot engedélyezett. Az aradi ügyészség vádjá alapján ma ítélezett *Rosenberg József* felett az aradi büntetőtörvényszék. A bíróság vétkes bukás vétségében mondotta ki bűnösnek *Rosenberg* et és elítélte száz korona pénzbüntetésre.

§ **A főszolgabíró választ.** Érdekes jegyzőválasztás epilógusa folyt le tegnap a nagyváradi esküdtbíróshoz, melyet még az 1907. évben tartottak a békésmegyei Körösladány községben. A községben megüresedett az első jegyzői állás, amelyre a képviselőtestület a II-od jegyzőt, *Sebő Ferenc* et szeretete volna beválasztani. Igen ám, csak hogy a választás sorsa nem a községbeliek, hanem a főszolgabíró kezébe volt letéve, aki választott is, de a saját emberei közül s a község jelöltjét még csak nem is kandidálta. A nyakas szittyá magyarok erre passzív rezisztent-

ciával feleltek és senki sem szavazott a főszolgabíró jelöltjére. *Csánki Jenő* főszolgabíró úgy akart kifogni a nyakas magyarokon, hogy kijelentette előttük:

— Kérem, nekem van időm, itt maradhatok három napig is, amíg jön valaki szavazni.

A körösladányiak erre azzal feleltek, hogy elemőzsiát hoztak magukkal és kijelentették, hogy szívesen várnak, ha a főszolgabíró is úgy akarja. Az eredménytelen gyűlést akkor kénytelen volt berekeszteni a főszolgabíró, hanem a következő alkalommal már akadott egy voks és a főszolgabíró embere bejutott a jegyzőségbe. Természetesen nagy volt a képviselőtestület, meg a községbeliek sorában az elkeseredés s ennek ifj. *Bíró János* ottani lakos hangot is adott egy mérges kis közleményben amit egyik szeghalmi újságban közölt. A közleményre *Csánki Jenő* főszolgabíró sajtópörrel felelt, amelyben tegnap tartották meg a tárgyalást. A kihallgatott tanúk jórészen igazolták a híres választást, úgy, hogy az esküdttek felmentő verdiktet hoztak. Ezen az alapon aztán a bíróság is felmentő határozatot hozott és ifj. *Bíró József* ellen a további eljárást megszüntette.

TARKASÁGOK.

(Olvashatlan irás.) Évekkel ezelőtt igazságügyminiszteri rendeletben utasították a magyar bíróságok tagjait, hogy a pöriratokat olvashatóbban szerkesztsék és meg olvashatóan írják alá. Akkor volt is annak némi fogantatja — egy hónapig. Ámde nemsokára visszazökkent minden a régi kerékvágásba és a fogalmazványok épp oly kevéssé voltak olvashatók, mintha nem is komolykodó bírók, hanem *Szomaházy István* vagy *Kóbor Tamás* írták volna. Az ország minden városának törvényszékénél vannak olyan bírók, akiknek az írása abszolút olvashatlan. Éppen ezért nincs semmi különös ama tény konstatálásában, hogy az aradi igazságügyi palotában is találkozunk sok olyan bíró, aki legjobb akarata mellett se tud tiszta betűket papírra vetni. Emiatt nemrég a nagyváradi tábla elnöke arra kérte *Fabián Lajost*, a törvényszék népszerű elnökét, hasson oda, hogy a bírók ezután olvashatóbban írjanak. A nyomaték kedvéért ívet is mellékelte, amelyen a bírói kar minden tagjának aláírásával kellett elismerni, hogy az olvasható írásra való rendelkezést tudomásul vették.

A törvényszéki elnök tudta, hogy a bíróság néhány tagja neheztelni fog ezért. Akiről legbiztosabban tudta, hogy a neheztelése nem marad el, ahhoz bement egy kis barátságos eszmeeserére, hogy annak keretében hívja fel a figyelmét az iv aláírására. Távozás előtt ezt mondja az elnök:

— Majdnem elfelejtettem, hogy egy ívet kell a bíró urral aláírtnom.

— Micsoda ívet?

— A táblaelnök ur figyelmeztetésére vonatkozik, hogy a jövőben olvashatóbban írjuk alá és írjuk meg a pöriratokat.

— Adja ide elnök ur azt az ívet, — mondta a bíró.

— Azonnal beküldöm a szolgálával.

A szolga bevitte és a bíró az olvasható írásra figyelmeztető felhívás elismerési ívét aláírta — olvashatatlanul.

(A partnerek.) Arad egyik előkelő kávéházában csaknem két évtizedig játszott együtt alsóst három öreg ur. Minden délután szinte gépszerűen megjelentek a régi helyükön és órák hosszáig elszórakoztak. A társaság két tagja azonban az utóbbi napokban minden bejelentés nélkül kimaradt. A harmadik öreg ur, a legkomolyabb mindhárman között, busan ült az asztalnál és miután két óra hosszáig hiába várt, felkerekedett és elballagott. A harmadik partner ugyanis nem tudta.

hogy asztaltársai másfélnap alatt hirtelen meghaltak. Zárkózott természetű agglógeny, aki senkivel se szeret beszélgetni. Hónapokon át mással nem beszélt, csak a kártyapartnerével. Még lapokat is csak vasárnap olvasott.

Nem csoda, ha másnap megint megjelent a kávéházban és türelmetlenül várta a partnereit. Két óra múlva oda intette a főpincéért és megkérdezte tőle:

— Nem voltak itt délelőtt a partnereim? Nem tudja, mi van velük, hogy nem jönnek?

— Meghalt mindakettő. Majdnem egy napon haltak meg.

Az öreg arc elkomorult.

— Meghaltak? — mondta. — Nem helyes a csaiádtól, hogy nem küld nekem gyászjelentést és itt hagynak várni órák hosszáig.

Gsenevész gyermekek

gyorsan egészségesekké válnak, ha a SCOTT-féle Emulsiót szedik. A javulás már az első adag használata után észlelhető.

A SCOTT-féle Emulsió

oly édes mint a tejszín és a de-
teg szívesen veszi be és meg-
emésztí még akkor is, ha a tejet
visszautasítja. Köztudomású, hogy
az orvosok az egész világon leg-
melegebben ajánlják a

SCOTT-féle Emulsiót.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 Ft-ért.
Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

— A tavaszi vásár forgalma. A városi vám-
kezelőség kimutatása ma készült el, mely azt
bizonyítja, hogy a legutóbbi országos vásár-
ra sokkal több eladó érkezett, mint ta-
valy a megfelelő időszakban. A városi pénz-
tárba köveztvám címén 1628 korona, helypénz
2262 korona, vásári bárcapénz 1547 korona
folyt be. Az eredmény 1067 koronával kedvez-
őbb, mint tavaly.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Ujarad, március 30.

Verőfényes szép tavaszi napokat kaptunk,
amelyek jótékony hatással vannak a vetésekre,
amelyekről ezidő szerint kedvezőbben nyilat-
koznak.

A gabonauzlet irányzata a mindinkább el-
csendesülő háborus hírekre és a javult kilátá-
sokra jelentékenyen ellanyósult.

A mai piacon elkelt:

500 mm. buza	12:00—13:00
400 mm. tengetri	6:30—6:90
Rozs	9:60—0:00
Zab	8:25—0:00
Arpa	7:30—0:00

A gabonáarak 50 kilogrammonként koroná-
buzá értendők.

Budapesti áru- és értéktözsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 30.

Amerika 1-el magasabb. Készára 20 fillérig ol-
csóbb. Lanyha.

Az arak 50 kilónként számítva:

	Dell zárlat	2 óral zárlat
Buza áprilisra ...	13.15—3.76	13.48—13.87
Tengeri májusra ...	7.54—7.55	7.44—7.45
Rozs áprilisra ...	10.01—10.02	9.9—9.99
Buza májusra ...	13.55—3.56	13.25—13.26
Zab áprilisra ...	8.74—8.75	8.58—8.59
Buza 1909 októberre ...	11.04—11.05	11.95—11.96
Rozs októberre ...	9.06—9.07	8.96—8.97

Zárás: 5 óraker.

Osztrák hitelrészvény 638.75
Magyar hitelrészvény 7.00

IDEGENEK ARADON.

— Március 30. —

Fekér Kereszt szálloda. Kárrán, József utazó
Deés. — Wimmer Mór utazó Budapest. — Ha-
liczky Árpád igazgató Feisbutz. — Winter Fülöp
utazó Budapest. — Fallos Izsó utazó Budapest. —
Nagel Lajos utazó Budapest. — Hut József utazó
Budapest. — Lampl Béla utazó Budapest. —
Hecht Ignác utazó Budapest. — Csorba Károly
utazó Budapest. — Kálmán Ede utazó Budapest.
— Klein Aladár utazó Budapest. — Füst Kálmán
utazó Budapest. — Komlós Arnó utazó Buda-
pest. — Grünfeld Miksa utazó Budapest. — Ma-
rosi Béla kereskedő Budapest. — Schreiber Ignác
utazó Budapest. — Nusbaum Ignác utazó Buda-
pest. — Ziffer Ede utazó Bécs.

Központi szálloda. Gerő Árpád utazó Buda-
pest. — Gutmana Adolf kereskedő Pótlász. —
Schwarz Károly kereskedő Greshána. — Schwarz
Adolf utazó Temesvár. — Bzody Mór utazó Nagy-
várad. — Hirin László utazó Temesvár. — Krey
Lajos utazó Budapest. — Klein Miksa fakereskedő
Periász. — Horváth Sándor utazó Budapest. —
Weisz Gyula ár. ügyvéd Budapest. — Weber Ká-
roly utazó Budapest. — Belyos József főszolga-
bíró Borossebes. — Loránt Emil utazó Budapest.
— Szabó Nándor utazó Budapest. — Halász Zsiga
felügyelő Budapest. — Langfender Károly keres-
kedő Budapest. — Löbenstein Róbert utazó Buda-
pest. — Réti Sándor utazó Budapest. — Kör-
mendi Herman utazó Bécs. — Löwenhardt János
utazó Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1909. évi március hó 31-én:

B) bérlet.

B) bérlet.

Aradi Aranka vendégfelléptével:

A nebántsvirág.

Operette 4 felvonásban. Irták: H. Meilhac és A. Milaud.
Zenéjét szerző: Hervé. Fordította: Evva Lajos és Rakosi
Viktor.

SZEMÉLYEK:

Denise	Aradi A.	Fernand	Faludi K.
Chatenau gróf Varnai Jenő.	Lorio örmester	Polgár S.	
Színigazgató Kulosár L.	Fejedelmő	Benkóné P.	
Celestin	Leővey Leo.	Corina	Kun Irén.

Közdete este 7 és fél óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Rendkívüli szenzációk.

A kéz.

A Steinheil-affér.

Műsor: 1909 március hó 31-én szerda:

1. Az anjós. Kacagató. — 2. Seta a Bosporuson. Látvá-
nyosság. — 3. Gyermeksztrájk. Bohózat. — 4. A Stein-
heil-affér. A párti dráma két részlete.

Tíz perc szünet.

5. A „Voltaire” verőnyfűtása. Természet után. — 6. Mo-
dern tolvajok. Bohózat. — 7. Acélgártás. Természet után.

B. A kéz.

Mimodráma. Irtá: Bérény.

Szereplők: Wiche Charlotte k. a. az Odeon tagja.
Desly Max ur. a Vaudeville művésze. Joquet ur. a Vau-
deville művésze.

Előadások este 6, este fél 8 és 9 óraker.

Az előadásra báráikor be lehet menni.

Az előadások a. tá. a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara.
játsszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.*

Husvétli levelező-lap nagy választékban.

Színház-épület.

J E L E N T E M

hogy a tavaszi újdonságok divatkelmékben, ezekhez díszek és hozzá-
való bélések rendkívül nagy választékban már megérkeztek és kérem a m.
t. közönséget, sziveskedjék b. vásárlásával üzletemet megtisztelni, szolid és
figyelmes kiszolgálás mellett, jutányos árakat szabtam, készpénzfizetésnél
5% kedvezményt leszámítok.

Kiváló tisztelettel

701

HOFFMANN SÁNDOR, ARAD

Színház-épület.

Színház-épület.

Uj üzlet!

Világos

nyári és angol kalapok

nagy választékban érkeztek.

Raktáromon csupán **eredeti modellek** léteznek, melyek a prágai első nőikalap cég: „**Maison Rosa Mendl**” műtermében készülnek.

Tisztelettel meghívom a t. Hölygközönséget gyönyörű választékom megtekintésére.

Ajánlom magamat a t. Hölygközönség szíves pártfogásába és vagyok

1114

kiváló tisztelettel

Salzer Nelli

Arad, Szent István-utca sarkán.

(Hoffmann ház.)

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a Hajós-féle Anagallin használata által, nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű. Ara egy üvegnek utasítással együtt **70 fillér.**

Fagyás

ellen kitünő, a maga nemében páratlan jó hatású szer a „**FRIGIN**”. Ara egy üvegnek **70 fillér.** Fagyviszketegséget és fagydaganatokat biztosan megszüntet.

Ideális

legjobb, legtartósabb gummi óvszer a „**NITER**”, a világ legjobb preservativa. — 6 darab egy eredeti dobozban **2 korona.**

Dr. Székely Károly

aradi fogorvos „**Odur**” szájviz és

fogpora egyedüli raktára. Egy üveg szájviz ára **2 korona**, 1 doboz fogpor **1 korona.**

Hajvesztő

„**Depillar**”. E csodáhatású szerrel minden oly helyről, ahol a hajnöves alkalmatlan, mint az arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ara utasítással együtt **1 korona.**

191

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban ARAD, Andrassy-tér 22. sz. a megyeházzal szemben.

Van szerencsém az igen t. közönséget értesíteni, hogy Aradon, Lázár Vilmos és Zrínyi-utca sarkán levő modern **hentes áru üzletemben**

husvétii sonkákát

legjutányosabb ár mellett kiszolgálók.

Husáram következők:

Marhahus eleje 48 kr.	Növendék marhahus:
Leveshus 56 „	Eleje 48 kr.
Pecsenye hus 60 „	Hátulja 56 „
Gulyás hus 52 „	Gulyás 40 „
Sertés husok:	Flatal borjúhus:
Szelet 72 kr.	Eleje 60 kr.
Karmanadli 80 „	Szelet 70 „
Máj zsír 72 „	

Kitünő tisztelettel 1251

Csokány Ernő.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a 1222

tavaszi idényre

rendelt legújabb divaty angol, francia és hazai szövetek megérkeztek.

Készpénzfizetés mellett a legújabb divat szerint és a legjutányosabb árak mellett elvállalok mindennemű

férfi ruhákat készítésre.

Ezen körülményre különösen felhívom eddigi tisztelt vevőimnek, valamint a nagyérdemű közönségnek becses figyelmét.

Elsőrendű szabászat.

Pontos és szolid kiszolgálás.

Inokai TÓTH LAJOS,

uri szabó

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 25. SZ. (Nauman-palota)

a mezőgazdaságban csakis kitünő minőségű gazdasági gépek használatával lehet pótolni.

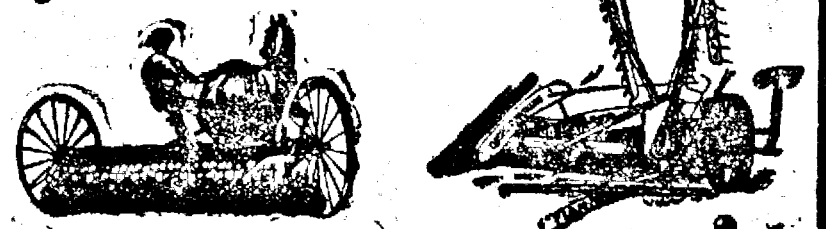
Gépkereskedők, vaskereskedők, gépműhelytulajdonosok stb. részére alkalom nyílik

„**PLANO**”-gépek és pedig:

„**PLANO**” kévekötő aratógépek,
 „**PLANO**” marokrakó aratógépek,
 „**PLANO**” fűkaszaló gépek,
 „**PLANO**” acélgereblyék önműködő kiürítéssel,
 „**PLANO**” köszörülő készülékek eladásával jó jövedelemre szert tenni.

Teljes jótállás kifogástalan munkáért, legjobb szerkezetért és kitünő anyagért.

Megbízható ügynökök az ország minden részében kerestetnek.

Megkeresések: Budapest, főposta, postafiók 120. sz. intézendők.

5906

APRO HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretség híján

házassárrat,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszóyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterületet,

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket.

Aki

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.:
vagy

Aki

mindezeket vételei vagy bérbevételei céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értekezni, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kis hirdetés,

rovatát használja.

Kocsis kerestetik

Szabadság-tér 16. szám alatt.

Egy jóforgalmu szatocsüzlet

dohánytözsdevel, korlátlan ital-
méréssel, nagy szőlőskerttel, ké-
nyelmes lakással, üzletváltoztatás
miatt haszonbérbe azonnal kiadó.
Bővebb értesítést Pless Sámuelnél
Sikula, u. p. Borosjenő. 1312

Sel Peszach.

Kitünő borok chechscherrel ellátva,
legolcsóbb árban kaphatók házhöz
szállítva Klein Mór szőlőbirtokosnál
Kossuth-utca 17. Telefon 113. 1313

Magányos

intelligens házaspár 2 szobás la-
kást keres május 1-sejére, Ajánla-
tokat „Pontos fizető” jelige alatt
a kiadóhivatalba kérek.

HOB 70

Husvétii kókusz-zsir, mindennemű
fűszerek, husneműek és kitünő
szilvórium kapható Hoffmann I.
fűszerkereskedésében Arad Tököl-
tér. 1815

Szép üzlethelyiség

Asztalos Sándor-utca 10. sz. ház-
ban azonnal, vagy május 1-re ol-
csón kiadó. Értekezhetni Szabad-
ság-tér 8., a kapuban. 1298

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert.
Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45.
sz. 1198

703

Husvétii veres és fehér bor, vala-
mint szilvórium legolcsóbban kap-
ható Farkas Ábrahám-nál Arad,
Lázár Vilmos-utca 1-2. 1816

6 szobás lakás

minden kényelemmel, továbbá 200
□ mtr. alapterületű pinceraktár,
műhelynek is alkalmas, május
1-től kiadó. Braun N. A., Boros
Béni-tér 9. 1221

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb ára-
kon ugy helyben, mint vidéken is.
Könyvtárak kiegészítése és beren-
dezése. Antiquár könyvek nagy
készlete. Irodai cikkek, nyomtat-
ványok. Kerpel Izso könyv-, papir-
kereskedése és kölcsönkönyvtára
Aradon. 262

Jég

kapható háztartási célokra naponta
házhöz szállítva. Petőfi-u. 7a. —
Telephon 199. sz. 1292

Egy elegáns,

finom tavaszi felöltő olcsó árban
eladó. Megtekinthető Atzél Péter-
utca 2., I. emelet. 1299

Két utcai butorozott szoba

külön bejárattal Fábian-utca 9.
szám alatt kiadó. Bővebbet a ház-
ban vagy Kopetkó Károly üzleté-
ben, Weitzer-utca. 1309

Kifutó fiu fizetéssel

felvétetik Ingusz I. és fia könyv-
kereskedésében. Ugyanott egy 4
kerekű kézi kocsit megvételre ke-
restetik. 173

Hentesek, mészárosok,
vendéglősök figyelmébe!

Ajánlom kipróbált szerkezetű, sza-
badalmazott

jégszekrény

raktáromat.

Tervezek és készítek sörklímérő
szekrényeket szénsav- és
légnomással.

Husserl Manó

Jégszekrénygyár 1141

Arad, Szt.-Pál-utca II. sz.

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejárattal szemben, Bohus-udvar.)

Telefon-szám 698.

Gáz- és villanylámpák,
csillárok, legjobb minőségű
gáz, villany, benoid
izzóttestek, izzólámpaszek,
rechaud-k acetylen égők, üveg-
felszerelések: hengerek, ernyők,
tulipán és gyöngyök, szerelési
anyagok legolcsóbb árakban és
kivitelben. 227

Költözők

Városi és megyei telefon 250. sz.

figyelmébe!

Éliás Lipót fia butorszallító
cég szakavatott emberek alkai-
mazása és teljes jótállás mellett
elvallal mindenféle költöztetése-
ket helyben és vidékre, nyitott és
belül karpitozott 6, 8, és 10 mé-
ter hosszúságú zárt butorszallító
kocsival. 1305.

Tisztelettel

ÉLIÁS LIPÓT FIA

butorszallító

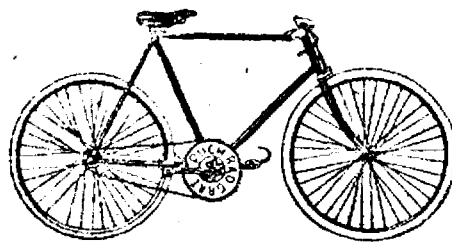
Arad, Petőfi-utca 4. sz.

Hammer Zs. és Társa

műszerész és mérlegkészítő

1202

Boros Béni-tér I. sz. — Telefon sz. 370.

Dus választék Helikal-Premier,

Puch és Merkur kerékpárok-

ban. Eredeti Viktoria Centrál-

Bobbin varógépekben és Sin-

ger karikahajós gépek.

Olcsó árak, kedvező fizetési feltételek.

Pontos kiszolgálás, szakszerű javító műhely.

Már csak néhány napig tart a

hatóságilag engedélyezett végeladás

SINGER SÁNDOR

divatüzletében.

1287

Rendkívüli olcsó árban szerezhetők be:

Női ruhakelmék és Blouskelmék

Vászon, chiffon és fehéreneműek

Színes és fehér ruha vásznak

Delén, jól mosható krettonok

Szőnyeg, függöny és ágyterítők.

Napernyők, színes és fekete mesés

olcsó árban, míg a készlet tart.

Singer Sándor Arad, Andrassy-tér 16.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mászt nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHUVELY.